

Filozofie, ekonomie, politologie, sociologie, psychologie, historiografie

MARATHON

2/2023

číslo 180

**Teoretický časopis věnovaný otázkám postavení
člověka ve světě, ve společnosti, v současném dění**

Obsah

1. Úvodní poznámka.....	
2. Materiály zaměřené na problematiku penzijního systému.....	
Hlavní oblast střetu: PENZIJNÍ SYSTÉM.....	
Vize, jakou potřebujeme/424 PENZE: V. Bezděk o významu vize.....	
PENZE: Omyl P. Pavla.....	
Vize, jakou potřebujeme/422 PENZE: Do nich, dokud jsou zblblí.....	
Dvoji omyl Pekarové.....	
Proč Jurečka zradil rozumné řešení?.....	
Dva hrubé fauly Pekarové a celé vlády.....	
Petr Pavel – slepota, nebo lež?.....	
Podstata sporu a co je ve hře.....	
Změny v penzijním systému: Je to více než podezřelé.....	
Vhodné úpravy penzijního systému.....	
Nezapomínejme na význam slov.....	
K aktuálnímu dění v oblasti penzí (základní teze).....	
PENZE: Názor gerontologa.....	
Odkud se bere nespokojenost.....	
Odpověď na otázky k příčinám nespokojenosti.....	
Ústavní právník Kysela o penzích.....	
Důchodci mají zachránit rozpočtový deficit?.....	
Boj o peníze i přežití. Co dokáže teorie?.....	
Proč se vláda pokouší o "Velkou penzijní loupež"?.....	

MARATHON

Internet:

<http://www.valencik.cz/marathon>

Vydává:

Radim Valenčík

jménem Otevřené společnosti příznivců
časopisu MARATHON

Vychází od listopadu 1996

Registrační značka: MK ČR 7785

ISSN 1211-8591

Redigují:

Vladimír Prorok

e-mail: prorok@vse.cz

Pavel Sirůček

e-mail: sirucek@vse.cz

Radim Valenčík

e-mail: valencik@seznam.cz

Redakce a administrace:

Radim Valenčík, Ostrovní 16

110 00 Praha 1

MARATHON is a bi-monthly Internet magazine founded in Prague at the end of 1996. Its aim is to help to clarify, from central and east European perspective, the reasons of present entanglement of the world developments, and participate in the search for prospective solutions.

About 30 authors contribute to the magazine on a regular basis and more write for it occasionally. So far MARATHON has been published in Czech with occasional documentation annexes in English or German. English summaries of articles are envisaged based on specific interests of readers.

Themes most often treated in the magazine include human capital, investments in education and other forms of human capital, nature and consequences of globalization, new approaches in economic theory (an attempt for synthesis of seemingly disparate concepts of K. Marx, J. Schumpeter, M. Friedman, G. Becker and R. Reich with regard to role played by innovations and the search for new space for economic growth), etc. Several specific projects of human capital investments have been developed on the basis of concepts analyzed in MARATHON.

The magazine can be accessed at www.valencik.cz

E-mail contact: valencik@seznam.cz

Do rukou se vám dostává 2. číslo časopisu Marathonu za rok 2023. Jako obvykle, nejdřív některá základní sdělení:

- Časopis je dostupný prostřednictvím sítě INTERNET na www.valencik.cz

- Časopis vychází jednou za dva měsíce, vždy 15. dne prvního z dvojice měsíců, které jsou po sobě.

Nejbližší řádné číslo (03/2023) bude vydáno a objeví se na Internetu 15. května 2023.

- Rozsah časopisu je zpravidla 40 stran tohoto formátu, což odpovídá přibližně 120 stranám standardního formátu. Toto číslo vzhledem k tomu, že připomíná významné výročí, je monotematické a mírně přesahuje obvyklých 40 stran.

- Příspěvky, případně připomínky a náměty, vzkazy redakci apod. lze rovněž zasílat na e-mailovou adresu: valencik@seznam.cz.

- V srpnu 1997 byl Marathon registrován ministerstvem kultury ČR

1. Úvodní poznámka

Celé druhé číslo roku 2023 je zaměřeno na problematiku penzijního systému. Ne náhodou. Poprvé došlo k ostré konfrontaci pěstování vize s realitou a teorie s praxí. Podle předpokladů avizovaných před dvěma měsíci jsme svědky pokusu podlomit důvěru v penzijní systém v souvislosti s polovičatou valorizací. K tomu:

1. Lze očekávat, že "Velká penzijní loupež" se dostane až k Ústavnímu soudu.

2. V této loupeži nejde ani tak o to řešit neuměteltví vlády zbídačením důchodců, ale hlavně (aniž by si to ti, kteří se nechají řídit pokyny, uvědomovali) o snahu podlomit důvěru v průběžný penzijní systém a tím uzavřít cestu k lidsky přijatelnému a ekonomicky perspektivnímu řešení, které je založeno na motivacích k dobrovolnému individuálnímu prodloužení doby produktivního uplatnění člověka na profesních trzích.

3. Je to útok zvenku na naši zemi.

4. Prezident i Ústavní soud, kteří reprezentují cizí moc, patrně mají již připravenou výmluvu: "Je to nepopulární, na hraně ústavy, ale musíme přinést oběti, protože jde o budoucnost naší země."

5. Lež jako věž, a to několikanásobná, ale to nejdůležitější teprve přijde.

6. Prezident i Ústavní soud se patrně pokusí zpochybnit námitku, že vláda protiprávně zneužila zkrácené jednání ve stavu legislativní nouze, ale tady bude mít velký a moc velký problém.

7. Protiprávní zkrácení jednání totiž sloužilo k tomu, aby z tohoto jednání byla vyloučena alternativa založení na motivování k dobrovolnému prodloužení, aby se o ní ani poslanci, ani senátoři nedozvěděli; zda to byl záměr nebo nevědomost, to ať posoudí každý sám (mj. ministr Jurečka, jak je v člancích doloženo, o této alternativě věděl a ještě vloni touto dobou ji považoval za nejvhodnější).

8. V důsledku toho, že "odborníci" a mainstream vytvořili neproniknutelnou bariéru, a pod tlakem vyvolané atmosféry "naléhavosti" nemohla do projednávání mnohem perspektivnější a efektivnější alternativa orientace na prodloužení doby dobrovolného produktivního uplatnění člověka na profesních trzích vstoupit; právě o to vyvoláním stavu legislativní nouze šlo.

9. Prezident i Ústavní soud si v současných podmínkách "hry bez pravidel" mohou dovolit hodně, ale argumentovat tím, že není alternativa k zákonu prosazovanému vládou (protože ji neznají a v rámci zneužití stavu legislativní nouze nemohla tato alternativa vstoupit na scénu), k tomu aby zdůvodnili oprávněnost zneužití stavu legislativní nouze, to už je oblodná absurdita.

10. Rozhodovat však budou normální lidé, ti, kteří jsou obětí politiky současné vlády, ti, kteří mohou pochopit, o co jde a mohou pochopit i svoji intelektuální a morální nadřazenost vůči těm, kteří byli dosazeni, aby rozvrátili naši krásnou zemi.

2. Materiály zaměřené na problematiku penzijního systému

Hlavní oblast střetu: PENZIJNÍ SYSTÉM

Radim Valenčík

Děje se velké množství velmi dramatických událostí. **Proč právě boj o reformu penzijního systému by měl být hlavní oblastí střetu?** – Tato otázka je zcela namístě. Předešlu několik důvodů:

1. V tomto boji se rozhodne o tom, **zda systém našich veřejných financí a na něj napojený nejen penzijní systém, ale i systémy zdravotní péče, vzdělání, sociální práce apod. budou udržitelné.**

2. V tomto boji se rozhodne o tom, **jakou míru samostatnosti si uchováme.**

3. V tomto boji se rozhodne o tom, **jaký život budou mít lidé ve věku těch, kteří okupačně stávkují za klima.**

4. V tomto boji se rozhodne o tom, **jak se budou vyvíjet vztahy mezi generacemi.**

5. V tomto boji se rozhodne o tom, **zda se nám podaří uskutečnit přechod k trvale udržitelnému a současně neomezenému růstu, který nezatěžuje přírodní prostředí.**

6. V tomto boji se rozhodne, **zda se podaří udržet mantinely normálního fungování společnosti, nebo zda se propadneme do pekla fyzické likvidace politických odpůrců cizí moci teroristickými skupinami organizovanými cizí mocí.**

7. V tomto boji se v plné nahotě projeví, **jak to s námi tato vláda myslí, resp. zda je to vůbec vláda hájící zájmy lidí žijících v naší zemi, nebo zda jde proti nim.**

Proč je otázka penzijního systému a o co v ní jde?

K tomu doporučuji pročíst vynikající materiál na toto téma od **Jaroslava Šulce** na stránkách *Kudy z krize*, zde:

<https://www.kudyzkrize.cz/2022/12/04/jaroslav-sulc-k-duchodove-reforme/>

A ještě lépe sledovat seriál *Vize jakou potřebujeme* na stránkách mého bloku od 8. prosince (ode dneška), ve kterém se této problematice věnuji v návaznosti na článek J. Šulce. Je tam podrobně rozvedeno to, o čem píšu v tomto shrnutí.

Penzijní systém není okrajová oblast ekonomiky. Pokud by byl dobře nastaven a začleněn do systému systémů sociálního investování a sociálního pojištění (péče o zdraví, vzdělání, sociální práce), působil by jako **jeden z nejvýznamnějších zdrojů ekonomického růstu, který přispívá nejen k jeho dynamice, ale pozitivně determinuje i jeho kvalitu.**

Co je to výkonnost penzijního systému?

Zde musíme vyjít z analogie s jinými pojišťovacími systémy. Například havarijní pojištění, to je také povinné. Co je pojistnou událostí v tomto systému? To, že se stane havárie. Dobře nastavený systém havarijního pojištění v prostředí dobrého silničního značení, přiměřených silničních kontrol, dobré přípravy řidičů apod. výrazně sníží počet pojistných událostí.

Co je **pojistnou událostí v penzijním systému?** Nikoli to, že se člověk dožije vysokého věku, ale to, že v důsledku stárnutí ztratí schopnost být výdělečně činný v míře, která mu umožňuje důstojný život. Do této pojistné události spadají nejen ti, kteří jsou fyzicky či psychicky "opotřebenými", ale i ti, kteří nenacházejí dostatečné naplnění svého žití v oblasti výdělečného uplatnění, ale chtějí s tím, co si v systému penzijního pojištění odložili pro svou budoucí spotřebu, realizovat aktivity odpovídající jejich zájmům. K uvedené pojistné události ovšem dochází u každého v jiném věku. U někoho dřív a u někoho později, a to s velkým rozptylem.

Výkonnost penzijního systému bychom tedy měli hodnotit podle toho, jak všechny účastníky motivuje k tomu, aby příslušná pojistná událost nastala co nejpозději, tj. podle toho, **jak je vede k prodloužení doby výdělečného uplatnění.**

Kdo jsou ti, které by měl penzijní systém motivovat?

Především samotní **pojištěnci**, a to již v době, kdy se začínají připravovat na svou profesní dráhu (od mateřské školky), když si vybírají startovní profesi, když později potřebují upgrade svých předpokladů pro výkon profese apod.

Dále jsou to **ti, kteří je na celoživotní dráhu připravují** – rodina, ale hlavně vzdělávací systém.

Významnou roli hrají **poskytovatelé zdravotních či lázeňských služeb** (zdravotní či lázeňská zařízení) a **jejich zprostředkovatelé** (zdravotní pojišťovny). Ti rozhodují o tom, jak dlouho bude člověk fyzicky i psychicky fit, jakou bude mít chuť pracovat.

Neuváženou roli hrají i **ti, kteří stojí na straně poptávky po zaměstnancích vyššího věku**, mnohdy cennými tím, že jsou vybaveni zkušenostmi, osobními kontakty a prověřeni časem. Nakolik jim vytvářejí pracovní příležitosti, možnost rozvolňovat pracovní aktivity či působit v tvůrčích týmech.

A bylo by možné uvést ještě další účastníky, či jak se moderně říká "stakeholdry", kteří by měli být dobře nastaveným penzijním systémem motivováni k zabezpečení jeho co nejvyšší výkonnosti. Rezervy jsou v této oblasti gigantické. Zvláště v našem do značné míry "zmršeném" penzijním systému, ve kterém se tluče několik protichůdných záměrů, který absurdním způsobem motivuje k předčasným odchodům do důchodu (Kalouskovo dědictví).

Co je nebezpečné?

V boji o výkonný penzijní systém hrozí dvě rizika – "zdola" a "shora". Je velmi důležité, aby si je veřejnost co nejvíce uvědomovala.

Riziko snížení výkonnosti systému "zdola" spočívá v příliš velkém rovnostářství, které naruší stimulační roli penzijního systému, sníží příjmy, zvýší výdaje a odnesou to právě ti nejchudší.

Riziko snížení výkonnosti systému "shora" spočívá v tom, že se systém začne redukovat a tím rovněž ztratí stimulační roli, klesne jeho výkonnost.

Nabízí se jedna konkrétní a poměrně snadno realizovatelná možnost. Oddělit od "zflikované" základní části systému penzijního pojištění jakožto určitou "nadstavbu" nad ním "postgraduální" část, tj. část, ve které jsou **pojištěnci výdělečně činní ve věku 65+, tuto část definovat jako NDC** (tedy plně zásluhovou po (dejme tomu 5-10%) odvodu do solidární báze celého penzijního systému. Jinými slovy – tuto část penzijního systému budovat na principu, kdo tam co dal, dostane zpět podle pojistné matematiky v podobě doživotní renty. Tím se omezí případně diskuse o tom, co komu vzít, které stejně nikam nevedou.

Jaká je šance na racionální řešení?

Určitá naděje spočívá v tom, že ministr, pod kterého penzijní systém spadá, tedy M. Jurečka, z podstatné části ví, o co jde, a že sám navrhoval jít cestou motivace k individuálnímu dobrovolnému prodloužení doby produktivního uplatnění. Pak se ale – patrně pod tlakem – objevilo v jeho pohledu určité kolísání.

Pokud lidé, i ti mladší, alespoň částečně pochopí, o co jde, lze **vyvolat protitlak**.

Co vše je ve hře?

Vůbec nejde jen o penzijní systém, ale zejména o to, aby se ekonomika měnila v tu, která **navrací člověka od konzumu k plnohodnotnému životu**, životu, který je založen na rozvoji, uplatnění a uchování schopností, s tím spojeném naplněním smyslu. Ekonomika, v níž podstatně vzroste role služeb zaměřených na nabývání a uchování schopností člověka jako základu jeho celoživotního uplatnění nevede k drancování přírody, ale ani ne k asketismu. Umožňuje nalézat a prožívat skutečné hodnoty. Toto je cesta, kterou by měli a snad i mohli znát ti, kteří chtějí ochránit naši planetu a její klima. Už proto, že **zde můžeme jako malá země vyslat přitažlivé poselství i těm mnohem mocnějším** a – jak se ukazuje – i bezohlednějším v současné absurdní hře.

Pokud si uvědomíme, jaká perspektiva se tím nabízí, nebude moci projít **záměr zničit naši zemi fyzickou likvidací všech, kteří si uchovají kvalifikovaný pohled na realitu opírající se o její poznání**. Nebude možno zneužít podivným způsobem legalizovanou, ale i nelegalizovanou přítomnost velkých ozbrojených skupin na našem území ovládaných cizí mocí k vyvraždění skutečných elit, tak jak k tomu v některých zemích již došlo.

Co říci závěrem?

- Sledujme bedlivě, **co se v oblasti diskusí o reformě penzijního systému odehrává**.
- Prostudujme si **důležité materiály**, ten od J. Šulce je dobrým východiskem.
- Uvědomme si, že i v této složité době **jsou problémy** spojené se zajištěním plnohodnotného života všech, kteří v naší zemi žijí, **řešitelné**.
- Využijme dané téma k **mezigeneračnímu dialogu**, mj. i proto, abychom obnovili normální rodinné vztahy.
- Nebojme se na dané téma **diskutovat, pokud máme odlišné názory**.
- Neuzavírejte se do stereotypů a **nepodceňujte naši schopnost chápat i složitější problematiku**.

Vize, jakou potřebujeme/424 PENZE: V. Bezděk o významu vize

Radim Valenčík

S určitým zpožděním ke mně doputoval rozhovor **Vladimíra Bezděka** pro časopis *Ekonom* z října minulého roku uveřejněný pod názvem *"Žádná důchodová reforma už v Česku nebude. Nastal čas utahování šroubů"*. Vybírám z něj nejdůležitější části, to hlavní ještě zvýrazňuji tučně. Plně souhlasím, že bez vize to nejde a utopíme se v bažinách. Rovněž souhlasím s tím, že potřebujeme reprezentativní veřejnou diskusi o zásadních otázkách. Pokud jde o vytvoření funkčního poměru mezi těmi, kteří do penzijního systému přispívají, a těmi, kteří z něj prostředky čerpají, vidím jiné řešení. Právě proto by k dvěma odlišným přístupům v této oblasti měla být zásadní diskuse, po které V. Bezděk volá. Bude? Nebo bude volání po ní umlčeno? Pokusím se na to odpovědět v poznámkách k vybraným částem rozhovor, který odlišuji od svého textu barvou:

Co byste tedy od politické reprezentace čekal?

Není jasné, kam českou ekonomiku chce směřovat. **Chybí vize, kterou by přejaly síly napříč politickým spektrem.** V 90. letech to bylo celkem jasné. Bylo cílem včlenit se do euroatlantických bezpečnostních struktur, tedy vstoupit do NATO, a do evropských ekonomických struktur neboli vstoupit do EU. Většina společnosti se na tom dokázala sjednotit, tyto vize sdílela i tehdejší opozice (ČSSD), která je nakonec i dotáhla do konce. **V posledních deseti patnácti letech ale žádnou podobnou vizi u politiků nevidím.**

Před třiceti lety velké změny následovaly převrat, změnu politického i ekonomického režimu. Vedla je touha patřit na Západ. Je otázka, jestli podobně velké cíle vůbec existují.

Může jich být spousta. Můžeme si například říci, že **z Česka během následujících 15 let uděláme vzdělanostní ekonomiku, že budeme konkurovat schopností lidí. Vize je důležitá nejen proto, abychom věděli, co dělat, ale i co nedělat.**

Je vhodná doba řešit při všech aktuálních problémech ještě dlouhodobou vizi?

Proč bychom v době, kdy řešíme problémy s dírami pod čarou ponoru, nemohli nastartovat ještě diskusi, kde chceme být za deset patnáct let? Pokud to budeme odsouvat, ztrácíme čas. Vizi potřebujeme nejen proto, abychom věděli, na co máme vynakládat veřejné prostředky a z čeho budeme jednou vybírat daně. Je důležitá i pro soukromý sektor. Podnikatelé potřebují vědět, v čem se chce tato země profilovat, aby do toho nasměrovali své prostředky.

Jedna z věcí, které politické reprezentace zatím nedořešily, je penzijní reforma. Je čas se na ni teď zaměřit?

Myslím, že žádná důchodová reforma s velkým R už v Česku nikdy nebude. A je celkem jedno, jaká vláda bude zrovna u moci. Čas, který jsme na přípravu větší reformy měli, už odtékal. Sice dosud převládá narativ, že stárnutí je něco, co českou ekonomiku teprve čeká, a že problémy nastanou až po roce 2030, kdy do penze začnou odcházet silné ročníky Husákových dětí. Jenže významně ekonomicky stárneme už nějakých deset let. Projevuje se to například snižováním podílu ekonomicky aktivní populace (lidí od 20 do 64 let) na celkovém počtu obyvatel. Částečně to kompenzuje rostoucí věková hranice pro odchod do důchodu, proto se to ještě neprojevuje silně ve výběru pojistného.

Co může vláda v takové situaci dělat?

Zbývají dvě věci. Parametrické úpravy státního penzijního pilíře ve formě postupného utahování šroubů. A vedle toho větší podpora a popularizace dobrovolného spoření na penzi, pojmenovaného jako třetí pilíř. Ať už jde o dnešní penzijní spoření, chystaný účet dlouhodobých investic či jiné produkty. Je třeba lidem neustále opakovat, že se musí na stáří připravit víc než jejich rodiče nebo prarodiče. A také by pomohlo, kdyby se podařilo nalákat i mladší ročníky, tedy lidi, kteří vstupují do prvního seriózního zaměstnání. Měla by se otevřít i debata o povinném vstupu do systému, ovšem s možností vystoupení.

A jak utahovat šrouby v prvním pilíři?

Nepůjde to jinak než pokračovat v postupném zvyšování důchodového věku a v rozumnějším přístupu k valorizacím penzí současných důchodců.

Valorizace důchodů vychází z výše inflace a poloviny růstu reálných mezd. Není čas vzhledem k současné situaci tento způsob vypočítávání upravit?

Náhradový poměr, tedy podíl mezi průměrným důchodem a průměrnou mzdou v ekonomice, vždy během ekonomických krizí stoupl. Zcela tu chybí jedna rovina diskuse. Důchod je mnohem stabilnější příjem než mzda zaměstnance nebo příjem živnostníka. Není zatížen v zásadě žádným rizikem. Neříkám, že by se při 20procentní inflaci nemělo adekvátně valorizovat, jen upozorňuji, že zatímco zaměstnancům padá reálná mzda třeba o deset procent, důchody nikdo reálně o deset procent nesnižuje.

Náhradový poměr se podle posledních dostupných údajů pohyboval kolem 43 procent. Je to ideální výše?

Pokud budeme chtít držet náhradový poměr někde kolem 42 nebo 45 procent průměrné mzdy i dalších 30 nebo 50 let, **budeme muset buď výrazně zvýšit věk pro odchod do důchodu, nebo se hodně zadlužíme, anebo budeme odvádět do systému podstatně víc peněz.** Jiná možnost není. Náhradový poměr je však třeba brát individuálně. U lidí s nižšími příjmy je vyšší. Lidem s nejnižšími příjmy vychází náhradový poměr kolem sta procent, po odchodu do penze tudíž skoro nepocítí pokles příjmů. U lidí, kteří vydělávali více než průměrnou mzdu, je propad naopak značný.

Co generálu Pavlovi radíte?

Měli jsme už dvě zasedání, **máme i diskusní skupinu na sociálních sítích.** Diskuse se točí kolem dvou hlavních témat – inflace a energetické krize. Poradní tým je zajímavá skupina lidí, leccos nového se dozvím i já.

<https://ekonom.cz/c1-67125410-vladimir-bezdek-zadna-duchodova-reforma-uz-v-cesku-nebude-nastal-cas-utahovani-sroubu>

K tomu:

1. Potřebujeme vizi, bez ní to nepůjde. Ale vizi **komplexní.**
2. A potřebujeme i **diskusi k vizi.** Otevřenou a férovou.
3. Otázkou je, zda vstupem do EU a NATO jsme nevstoupili do "bezvizijní" či dokonce "antivizijní" zóny. Tím by se totiž dalo vysvětlit, proč politikové dosazení pod vlivem těchto nadnárodních struktur se chovají tak, že V. Bezděk "v posledních deseti patnácti letech ale žádnou podobnou vizi u politiků nevidí".

4. Funkčního poměru mezi těmi, kteří do penzijního systému přispívají, a těmi, kteří z něj prostředky čerpají, lze dosáhnout mnohem efektivněji **zvýšením výkonnosti penzijního systému**, tj. jeho motivační role k **dobrovolnému prodloužení doby výdělečné činnosti dle individuálních dispozic člověka**. Je to lidsky i ekonomicky přijatelná cesta vedoucí k trvalé stabilitě penzijního systému. Je jen otázka, proč i M. Jurečku tlačí k tomu, aby se po ní nevydal, viz (doporučuji přečíst i s odkazy na dokumentaci, velmi naléhavě):

<https://radimvalencik.pise.cz/10650-hlavni-oblast-stretu-penzijni-system.html>

PENZE: Omyl P. Pavla

Radim Valenčík

Vše nasvědčuje tomu, že po zvolení Petra Pavla prezidentem byl spuštěn rychlý scénář ve stylu *"do nich, doku jsou zblblí"*, viz:

<https://radimvalencik.pise.cz/10720-co-nas-ceka-a-nemine.html>

Dokumentuje to i článek **Jakuba Svobody** uveřejněný v *Novinkách* 4. února. Vzhledem k jeho mimořádné důležitosti jej uveřejňuji celý, od svého textu:

Do penze se bude odcházet později, zní z koalice

Ve vládní koalici sílí **ochota zvyšovat postupně věk odchodu do důchodu nad zákonem stanovenou hranici 65 let. Jako o nezbytném opatření v horizontu zhruba deseti let o tom mluví i ministr práce a šéf lidovců Marian Jurečka**. Ten by měl možná **už příští měsíc** představit očekávanou reformu penzí. Jedna z ministerských variant **počítá s budoucím prodlužováním důchodového věku až na 68 let**.

Před volbami do Sněmovny nyní vládní strany růst hranice pro odchod do penze odmítaly nebo se k tomu nechtěly vyjadřovat.

Teď ale obrací a odkazují se i na doporučení Národní ekonomické rady vlády (NERV), jež navrhla řadu opatření k ozdravování veřejných financí.

"Navyšeni hranice věku odchodu do důchodu je jedním z doporučení NERV. V tuto chvíli veškeré návrhy a další možnosti úspor projednáváme v rámci skupiny ekonomických odborníků vládní koalice a závěry budou v brzké době představeny.

Pro mě osobně je posun důchodového věku jedním z opatření, jež je třeba přijmout v rámci důchodové reformy," sdělil Právu poslanec Jiří Havránek (ODS) a člen sněmovního rozpočtového výboru.

"Věřím, že je všem zúčastněným jasné, že abychom si poradili s deficitem důchodového pojištění, budeme muset přijít i s dalšími kroky," dodal.

Podle mluvčího TOP 09 Jana Kocourka jsou probíhající debaty o důchodové reformě a o udržitelnosti veřejných financí "spojené nádoby".

"Reforma systému starobních důchodů je klíčovým prvkem dlouhodobě udržitelných veřejných financí. Pokud by v rámci této debaty padlo rozhodnutí o zvyšování věku odchodu do důchodu, je podle našeho poslance Miloše Nového nutné, aby zvyšování věku odchodu do důchodu šlo ruku v ruce s prodlužováním doby dožití, jak to funguje v některých jiných evropských zemích," řekl Kocourek.

Zároveň je podle něj vhodné uvažovat o zkracování odchodu do důchodu u těch lidí, kteří pracují nepřetržitě velmi dlouho, například od svých 18 let.

"Pro udržitelnost průběžného důchodového systému je třeba důchodový věk postupně zvyšovat, zejména proto, aby odvody sociálního pojištění pro budoucí ekonomicky aktivní generaci nebyly přespříliš velké," sdělil už dříve Právu poslanec STAN Viktor Vojtko.

Někteří experti z **akademické sféry ale mají k posouvání hranice důchodového věku výhrady**. *"Lidé sice žijí déle, ale délka života ve zdraví se neprodlužuje. Je spíše nutno pracovníky k pozdějšímu odchodu do důchodu motivovat,"* řekl Právu **profesor sociální politiky z Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze Vojtěch Krebs**.

Podle něj by se mohl i zvýšit počet invalidních důchodů a předčasných důchodů. *"Pokud se zhorší situace na trhu práce, budou starší pracovníci obtížně hledat zapojení. Charakter práce v ČR je typický velkým počtem těžce manuálně pracujících, kteří by museli být rekvafikováni,"* míní expert.

"Věk odchodu do důchodu je parametr, který si každý umí představit, je tedy pro zaměstnance strašně důležitý a citlivost na jeho zvyšování je značná, viz bouře ve Francii, která chce zvýšit důchodový věk na 64 let," upozornil dále **Krebs**.

Podle **bývalého předsedy důchodové komise, profesora veřejné a sociální politiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy Martina Potůčka**, je nutné **nejprve ustavit solidní institucionální bázi důchodové reformy**.

"Teprve pak nalezneme i dobrou odpověď na nikoliv nejdůležitější a rozhodně ne jedinou otázku, totiž zda, popřípadě o kolik a jak rychle zvyšovat věk odchodu do důchodu. Jinak se z neefektivního a drahého příštípkaření na úkor elementární jistoty našich občanů o budoucnosti jejich penzí nevyhrabeme," zdůraznil.

Viz: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-do-penze-se-bude-odchazet-pozdeji-zni-z-koalice-40422036>

K tomu:

Již dříve jsem v řadě materiálů zpracovaných i s kolegy uvedl, že se jedná nejen o asociální přístup, ale zejména o **zvrhlost z ekonomického hlediska**. Je to cesta nikoli k "trvalé udržitelnosti" ekonomiky, ale k její **devastaci**. Podlomí totiž výkonnost penzijního systému ve směru motivací všech zúčastněných subjektů k individuálnímu prodloužení doby uplatnění na profesních trzích. Přitom cesta zvyšování výkonnosti penzijního systému vede nejen ke skutečně trvalé udržitelnosti penzijního systému, veřejných financí, ale hlavně k tolik nutné **změně charakteru ekonomického růstu, aby byl dynamický a neomezený**.

Podrobně o tom hovořím v **Bureš TV od 24 minuty** zde:

<https://www.youtube.com/watch?v=Pf9Ni7kls-A&t=408s>

Téma tak zaujalo, že se k němu ti, kteří pořad sledovali, opětovně vraceli, a tak jsem mohl podrobně vysvětlit všechny aspekty problému. Jde totiž o jednu z hlavních součástí **perspektivní, realistické a přitažlivé vize**, kterou současná globální moc nemá, a proto prostřednictvím svých lokálních slouhů žene svět do katastrofy.

Už na začátku prosince jsem předpověděl, že v oblasti rozhodování o podobě reformy penzijního systému dojde k jednomu z největších střetů, viz:

<https://radimvalencik.pise.cz/10650-hlavni-oblast-stretu-penzijni-system.html>

Předpověď se do důsledků naplňuje, včetně toho, že M. Jurečka, který ještě nedávno zastával rozumný názor (a věděl, o co jde) pod tlakem otočil a podřídil se devastátorům. Tady je materiál (z 15. dubna 2022, tj. téměř rok starý, z čehož mj. vyplývá, že Jurečka se "obrátil" během necelého roku), který jeho obrat dokumentuje:

MÁ JUREČKA šanci prosadit svou penzijní reformu?

Viz: <https://radimvalencik.pise.cz/10213-ma-jurecka-sanci-prosadit-svou-penzijni-reformu.html>

Vize, jakou potřebujeme/422 PENZE: Do nich, dokud jsou zblblí

Už je to tady. Byl spuštěn předem připravený scénář rychlých změn, které mají projít dříve, než lidem dojde, o co jde. Jednou z oblastí je ekonomiku devastující kvazireforma penzijního systému. Právě to, že v rámci perspektivní, realistické a přitažlivé vize byl zpracován projekt skutečné reformy, bylo možné velmi přesně předpovědět scénář budoucího vývoje. Dříve napsané příspěvky tímto zařazují do seriálu k vizi. Články k penzijní reformě budu střídát s příspěvky dalších autorů (zítra uveřejním další část velmi zajímavé prognózy z dílny J. Miholy).

Zde je článek z 1. února 2023. Odlišuji jej barvou:

Reforma penzijního systému? Ano, ale ne takto

Podle očekávání přibývá materiálů týkajících se penzijního systému u nás i v zahraničí. Jen za uplynulé dva dny:

- Rozhovor s Jurečkou v IDNES, kde nevyločil určitý typ paušálního (ale zohledněného) odchodu do penze (což není dobré řešení), viz:

"Současná věková hranice 65 let pro odchod do důchodu by se měla ještě zvýšit. Jak na koho dopadne návrh důchodové reformy, jejíž přesné parametry oznámí v březnu, nechce zatím Jurečka (KDU-ČSL) upřesnit."

Viz: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/marian-jurecka-ministr-prace-duchody-penze-sporeni-reforma-podpora.A230131_192545_domaci_albe

Problém je v tom, že udržení dostatečného počtu osob v roli příspěvovatelů do penzijního systému touto cestou je cesta do slepé uličky, protože se tím oslabí výkonnost penzijního systému, tj. jeho motivující role k dobrovolnému individuálnímu prodloužení doby výdělečné činnosti.

- Informace z Francie, která je zajímavá z mnoha hledisek:

"Druhá letošní generální stávka kvůli vládou ohlášené důchodové reformě v úterý ve Francii ovlivnila výrobu elektřiny, zrušila výuku na některých školách a zastavila veřejnou dopravu. Ochromena byla také činnost některých rafinerií, uvádějí agentury. Podle policie stávkovalo v zemi 1,72 milionu lidí, odbory uvádějí účast 2,8 milionu. - Lidé po celé zemi protestují proti v lednu představené důchodové reformě. Vláda chce mimo jiné postupně posunout hranici odchodu do důchodu o dva roky na 64 let. - "Tato reforma je nespravedlivá a brutální," řekl generální tajemník odborového svazu UNSA Luc Farre. "Posunutí (věku odchodu do důchodu) na 64 let je ze sociálního hlediska krokem zpět," dodal."

Viz: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-francii-ochromila-generalni-stavka-40421591>

(A to se jedná jen o prodloužení do 64 let, přitom v zemi, kde je větší náhradový poměr ke mzdě.)

- A toto už je přímo cesta do pekel:

"Podle Pavla je nejvyšší čas s reformami začít. "My si opravdu nemůžeme dovolit zase další odklady. Ty by se nám velice vymstily. Čím později s tím začneme, tím horší to bude. Je třeba to začít lidem vysvětlit," uvedl. Míni, že daňový systém by měli přezkoumat odborníci a měli by připravit nové nastavení, které by měl dostatečný přínos pro státní pokladnu a co nejméně zatěžoval ekonomiku a občany. S výsledným propočítaným

modelem a konkrétními návrhy by se měla pak seznámit veřejnost. - "To, s čím bychom ji měli seznámit teď, je to, že si nemůžeme dovolit neudělat důchodovou reformu a nevyšvětlit na konkrétních příkladech, proč to musíme udělat a jaký by mělo dopad, kdybychom s tím zase chtěli otálet," dodal Pavel. - Podporu prosazování reformy Pavel zmínil jako dlouhodobější úkol. Bez reformních změn se podle prezidenta česká ekonomika neposune kupředu. V nejbližší době se chce soustředit ale na to, jak se v Česku a v jednotlivých regionech daří zvládat ekonomickou krizi. - Česká společnost stárne. Život se prodlužuje a seniorů přibývá. Český důchodový systém se propadá do dluhů. Příjmy z odvodů na pokrytí výdajů na penze nestačí. Letošní schválený rozpočet počítá zatím se schodkem 62,5 miliardy korun. Tato suma nezahrnuje ještě výdaje na plánovanou letní mimořádnou valorizaci důchodů kvůli inflaci. Ekonomové i někteří politici zdůrazňují, že důchodový systém není v nynější podobě udržitelný."

Viz: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-podle-pavla-jsou-reformy-penzi-a-dani-nezbytno-je-nutne-je-lidem-vysvetlit-40421425>

Přesně podle toho, co jsem předpověděl. Velmi se přimlouvám za přečtení tohoto článku, je v něm i podrobná dokumentace, proč se jedná o slepou uličku:

Hlavní oblast střetu: PENZIJNÍ SYSTÉM

Viz: <https://radimvalencik.pise.cz/10650-hlavni-oblast-stretu-penzijni-system.html>

A teď to nejdůležitější:

Cestu do slepé uličky nemusíme připustit. Existuje alternativa a argumenty pro ni jsou natolik silné, že a) je může pochopit každý, b) když je pochopí dostatečný počet lidí, tak se podaří sociální i ekonomický nesmysl zastavit. A současně se podaří otevřít cestu k lepší budoucnosti

Dvojí omyl Pekarové

Radim Valenčík

Stačí, když někdo z této vlády značně povídat, aby si lidé udělali představu o její úrovni. Patrně nejlepší "výkon" v tomto směru podala **Markéta Pekarová** v neděli na Primě. Dopustila se hned dvojího omylu. *Novinky* to věrně zachytily. Stojí za to si přečíst celé (odlišuji od svého textu fialovou barvou). Berte to jako test. Rozpoznáte oba omyly? Napovím – první omyl je zábavný, takový gól do vlastní branky. Druhý je strategický a zásadní, bezprostředně souvisí s tím, že "léčba" ekonomiky, kterou vláda nabízí, ekonomiku zabíjí (otázkou na či objednávku, když tlaku podlehl i ministr práce a sociálních věcí **Marian Jurečka**) Zde je příslušný text:

"Bez reformy bychom dospěli k tomu, že by na důchody nebylo," rekla v neděli v Partii na CNN Prima News **Markéta Pekarová Adamová** (TOP 09). Pripustila proto, podobně jako v minulých dnech resortu ministerstva práce a sociálních věcí, pozdější odchod do důchodu. **Až v 68 by podle ní šli do penze ale jen lidé, kteří jsou mladší 40 let.**

"Téma důchodové reformy zanedbaly minulé vlády úplně, nemůžeme proto ten systém takto udržet bez reformy. Postupně bychom dospěli k tomu, že by na důchody nebylo," prohlásila na CNN Prima News Pekarová.

Potvrdila tak vyjádření ministerstva práce a sociálních věcí pod vedením Mariana Jurečky (KDU-ČSL), které v minulých dnech naznačilo zvýšení odchodu do důchodu na 68 let.

"Pokud bychom zvyšovali věk odchodu do důchodu, tak se to bude týkat mé generace a mladších. Těch, kterým to může nyní činit největší vrásky na čele, tak těch se to nedotkne," nastínila nyní Pekarová.

"Můžu proto uklidnit všechny, kteří jsou starší než 40 let, těch se to týkat nebude," zopakovala posléze.

Zdůraznila také, že je to pouze jeden z aspektů plánované důchodové reformy. "Pracujeme na tom. Zvyšování věku odchodu do důchodu ale naši podporu má. Chceme totiž, aby i mladší generace důchody měly," vysvětlila.

Návrh se nelíbí opoziční SPD. Šéf poslaneckého klubu hnutí Radim Fiala v nedělním diskusním pořadu prohlásil, že by chtěl vidět Pekarovou Adamovou v 68 letech v obuvnické firmě či v automobilce u pásu.

"To se nebudete moct ani ohnout," pustil se do ní.

Pekarová Adamová zareagovala tím, že jsou i jiné možnosti důchodu, mezi nimiž je třeba předčasný odchod. "Není také nutné zůstat v jednom povolání celý život," dodala.

V Česku je nyní věk pro odchod do penze zastropován na 65 letech. **Jednou ze zvažovaných variant MPSV, jak Právu potvrdil dobře informovaný zdroj, je zvedat ho v letech 2034 až 2070 právě až na 68 let.**

Celé zde: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-do-duchodu-v-68-tykat-se-to-bude-lidi-mladsich-ctyriceti-uklidnuje-pekara-Adamova-40422072>

První omyl Pekarové:

Lidé starší 40 let nejsou tak hloupí, aby nevěděli, že jich se prodloužení doby odchodu bezprostředně nedotkne. Ví však, že pokud bude pokračovat ve své trapné roli tato vláda, tak jim budou důchody ořezány jinak a to se jich dotkne velmi citelně. Pokud si Pekarová myslela, že někoho uklidnila, tak se mýlí. Udělala jen užitečnou osvětu lidem mladším 40 let, kteří ještě nechápou, co je může čekat, pokud nedojde ke změně způsobu

vládnutí u nás tak, abychom mohli sami ovlivňovat naši budoucnost. Tak to je ten první omyl a gól do vlastní branky.

Druhý omyl Pekarové:

Druhý omyl Pekarové je závažnější a je strategického charakteru. Intelektuální horizont této vlády ale asi nestačí na to, aby si tento druhý omyl uvědomila. Jediný, kdo ví, o co jde, je M. Jurečka. Proto se divím, že neprojevil více odvahy. Pokusím se co nejsrozumitelněji vysvětlit, o co jde v bodech. Bude to takto přehlednější:

1. **Pokud by se nic nedělalo, bude se poměr mezi těmi, kteří do penzijního systému přispívají svými odvody, a těmi, kteří z něj čerpají, vyvíjet velmi nepříznivě**, v době, kdy do penze začnou odcházet "Husákovy děti" (tj. jakmile se začne přibližovat rok 2050), by se stal penzijní systém neudržitelný. Na tom se shodují všichni, mj. i proto, že demografické projekce jsou velmi spolehlivé.

2. Ale teď pozor! **Změnit tento poměr tak, aby byl penzijní systém trvale udržitelný, lze dvojnásobným způsobem:**

- **Bestiálním a ekonomicky neefektivním**, tj. v podstatě všem (i když třeba s výjimkou administrativně vyjmenovaných profesí) se bude prodlužovat doba nároku na plnohodnotnou penzi, čímž se "ušetří", protože někteří budou muset odejít do penze dříve a penze jim bude výrazně krácena, jiní se jí ani nedožijí.

- **Lidským a ekonomicky efektivním**, tj. tak, že se zvýší **výkonnost penzijního systému**, tj. jeho motivační role vůči všem subjektům, kteří mohou k prodloužení dobrovolného individuálního výdělečného uplatnění na profesních trzích přispět. **Marian Jurečka** o této možnosti ví, sám původně navrhoval jít touto cestou, podobně jako již zesnulý původní adept na ministra financí **Věslav Michalík**, pro ty, kteří si ho už nepamatují, připomínám: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C4%9Bslav_Michalík

3. Problém "parametrické úpravy" formou paušálního povinného prodloužení doby odchodu do penze je zejména v jeho **neefektivnosti**, resp. v **antiefektivnosti**, v tom, že směřuje proti přirozeným vývojovým tendencím ekonomického systému. **Podlomí totiž motivační roli penzijního systému a tím i zablokuje změny, které vy vedly k posílení role perspektivních odvětví, která umožňují udělat lidský život bohatším a ekonomiku efektivnější.** Pokud to vládě nedochází, tak je důležité, aby to normálními lidem došlo. Pak se vůči blbostem dokážou bránit.

4. Uvedu velmi stručně, koho by měl výkonný systém motivovat, a jaké jsou zde možnosti:

- V prvé řadě by měl motivovat mladé lidi, tj. budoucí klienty penzijního systému. Čím dříve si s pomocí vzdělání člověk uvědomí, že život je běh na dlouhou trať, že se již od mateřské školky připravuje na celoživotní dráhu svého profesního uplatnění, tím lépe.

- Mimořádně významnou roli v návaznosti na předešlé hraje vzdělávací systém, zejména jeho vrcholná forma, univerzitní vzdělání. Zde by v návaznosti na reformu penzijního systému motivující člověka k tomu, aby měl zájem na dobrovolném individuálním prodloužení doby odchodu do důchodu, měly být vytvořeny rovněž příslušné motivace. Univerzity by měly převzít i zodpovědnost za průběžný vzdělávací "upgrade" stále větší části populace ve vyšším věku.

- Příslušné motivace lze zabudovat i do systému zdravotního pojištění a prostřednictvím něj i ve vztahu k poskytovatelům zdravotních služeb, tj. motivace k tomu, aby byl člověk co nejdéle psychicky a fyzicky fit.

- Ne nepodstatnou oblastí jsou i motivace ve vztahu k firmám, které by jako součást kultury firem a společenské odpovědnosti měly vytvářet podmínky pro rozvolňování pracovních aktivit svých zaměstnanců současně s možností jejich uplatnění i ve vyšším věku. Pochopitelně vše na dobrovolném základě.

5. Velmi stručně k tomu, jak výkonnost penzijního systému zvýšit: Těm, kteří dosáhli 65 let a chtějí se i nadále profesně uplatnit, přeměnit dle pojistné matematiky (a po odvodech do posílení solidární báze) to, co do penzijního systému vkládají v doživotní rentu. Ta se jim bude s každým odpracovaným měsícem zvyšovat jednak tím, že odvedou více a více, jednak tím, že se bude zkracovat očekávaná doba jejich dožití.

6. Podrobný rozbor z pera Jaroslava Šulce najde zájemce na *Kudy z krize* zde: <https://www.kudyzkrize.cz/2022/12/04/jaroslav-sulc-k-duchodove-reforme/>

7. Velmi zajímavá a poměrně podrobná diskuse k tomuto tématu proběhla (od 24 minuty) zde: <https://radimvalencik.pise.cz/10650-hlavni-oblast-stretu-penzijni-system.htm>

8. To nejdůležitější: Postupným zvyšováním role vzdělávacích, zdravotních, lázeňských a dalších služeb zaměřených na prodloužení doby produktivního uplatnění člověka dochází k následujícímu:

- Mění se charakter spotřeby, a to jednak z hlediska plnohodnotného prožitkového bohatství, naplnění života smyslem, jinak ve směru snižování zátěže přírodního prostředí. Dochází k proměně kvality ekonomického růstu, který se stává dynamickým a současně neomezeným.

- Výrazně se zvýší inovační potenciál společnosti (například i tím, že se zvýší množství tvůrčích mezigeneračních týmů a jejich vliv na ekonomiku). Ten inovační potenciál, který je nutný k výraznému a postupně plnému "odlehčení" ekonomiky od její závislosti na poškozování přírodního prostředí. (To je skutečná cesta nikoli jen k trvale udržitelnému, ale i neomezenému ekonomickému růstu na rozdíl od greendalovských zákazů a perverzního kupčení s povolenkami.)

Zbývá už jen odpovědět na otázku: **Proč vláda nejde touto cestou?** Pohled zvenku nabízí toto vysvětlení: Byla vybrána a dosazena jako nekompetentní, neschopná mít vlastní názor, neschopná vnímat argumenty, přitom tak, aby místo cesty v před, k lepší budoucnosti, co nejvíce pustošila naši zemi. Pokud dá někdo lepší vysvětlení, budu rád.

Proč Jurečka zradil rozumné řešení?

Radim Valenčík

Ano. Je to skutečně NEPOCHOPITELNÁ, i když OČEKÁVANÁ zrada.

Připomenu to, co M. Jurečka hájil před rokem (v rozhovoru pro časopis *Pníze.cz*):

Otázka: Udržitelnosti by výrazně prospělo i další postupné zvyšování důchodového věku. Je to pro vás cesta?

Jurečkova odpověď: Nešel bych tudy. Chápu, že se zvyšuje doba dožití, ale na druhou stranu si musíme říct, jaká je kvalita života ve vyšším věku. **Chci jít cestou motivace, říkat lidem, že pokud na to fyzicky i mentálně mají, ať pracují dál i v důchodovém věku.** Ale říkat to paušálně všem ve všech profesích podle mne nejde. Když je člověk po celém dospělém životě v práci opotřebovaný, roste pak i riziko pro lidi, kteří jsou na jeho práci závislí. **Paušálně zvyšovat věk odchodu do důchodu tedy nechci.**

Zde je odkaz na rozhovor: https://www.penize.cz/duchody/431314-minimalni-duchod-a-bonusy-za-deti-duchodova-reforma-podle-jurecky?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

V závěru článku, ve kterém celý rozhovor podrobně komentuji, jsem prorocky uvedl:

"Kladu si otázku, zda je Jurečka schopen svoji nosnou vizi pojetí reformy penzijního systému ustát, zda nedostane za to, o co se pokouší, žlutou či dokonce červenou kartu. Rozhodně bychom mu však v rozumném snažení neměli podrážet nohy."

Zde je odkaz na můj článek, kde rozhovor podrobně komentuji: <https://radimvalencik.pise.cz/10213-ma-jurecka-sanci-prosadit-svou-penzijni-reformu.html>

Nyní jsme svědky, že došlo k tomu, čeho jsem se obával:

M. Jurečka místo motivačního řešení založeného na zvýšení výkonnosti penzijního systému navrhuje administrativně modifikované demotivující řešení podlamující jak výkonnost penzijního systému, tak i ekonomický základ společnosti.

V rozhovoru pro *Novinky* 7. února odpovídá na otázku:

"Podle našich informací je v pracovních materiálech jako varianta věk odchodu do důchodu 68 let." takto: "Podívejme se na to z pohledu veřejných financí, udržitelnosti důchodového systému do budoucna... Demografický deficit je v České republice za posledních 30 let zhruba až 900 tisíc nenarozených dětí."

Ještě před tím M. Jurečka rozvíjí svoji představu, jak by "nepaušální" (administrativní) řešení mohlo vypadat:

"Chci, abychom hledali cesty, jak věkovou hranici nastavit s ohledem na dvě věci – jednak na prodlužující se délku dožití a také délku života ve zdraví a pak na to, že se mění doba, kdy lidé začínají být aktivní na pracovním trhu. Přicházíme na něj s prodlužující se dobou studia později, a to je potřeba do systému promítnout. - Jsem si samozřejmě plně vědom toho, že jsou tady fyzicky náročné profese, kdy je pro lidi, kteří v nich pracují celý život, problém vydržet do 65 let. Proto chci, aby systém měl férovou a spravedlivou flexibilitu. A aby bylo jasné, že jestliže někdo začal pracovat v 18 letech a dělal náročnou profesi, bude moci odejít do důchodu dříve bez toho, že by mu byl krácen. Protože zaměstnavatel by za něj měl odvádět vyšší pojistné, aby se nevytvářel deficit, aby byla vyrovnaná bilance. - Takže **nemám rád formulace, které někde běhají v médiích, že se bude posouvat paušálně hranice odchodu do důchodu. Tímto směrem se nechci vydat, chci, abychom opravdu odlišovali různou náročnost profesí a to, kdy člověk na pracovní trh přichází.** Tedy to, že někdo začal pracovat a přispívat do důchodového systému po vyučení a někdo po dokončení doktorandského studia... - **Bylo by nefér komentovat detailní parametry, dokud to nebudu mít projednáno se všemi politickými partnery. Variant řešení máme několik a pro mě je klíčové, aby systém narovnal některé záležitosti například i v oblasti odvodů a poměru toho, kolik potom člověk získává v důchodu."**

K tomu ode mne:

Připouštím a oceňuji, že se M. Jurečka snaží být sociálně citlivý a vnímá existenci profesí, ve kterých 60 let je víc než dost. Ale to co navrhuje je:

1. Velmi zneužitelné, administrativní rozlišování povede ke korupci, lobbování, "příteličkování" apod. Existuje obrovské množství hraničních případů (např. bude nutné rozlišovat formy studia apod.). Výsledný efekt bude pochybný.

2. Především však zcela vypadl **motivační efekt**, o kterém loni touto dobou Jurečka hovořil. Tedy to naprosto zásadní. Paušální prodloužení doby, byť jen pro některé profese, **znemožní posílit výkonnost penzijního systému k individuálně motivovanému dobrovolnému prodloužení doby (postupně rozvolňovaného) profesního uplatnění za aktivní podpory všech zúčastněných subjektů.**

V souvislosti s 2. bodem připomenu jednu z nejdůležitějších pasáží velmi kvalifikovaného rozboru možností penzijní reformy z pera J. Šulce (dlouholeté experta, který působil na odborech i jako poradce předsedy senátu M. Štěcha):

Sedm efektů z cíleného přesluhování

Druhou variantu již dříve poměrně detailně popsal R. Valeník. Právě o ní soudíme, že je to právě ta jen jediná *rozumná cesta*, po které by měly směřovat další etapy důchodové reformy. Jejimi základními rysy – pro nepochybně velkou většinu české populace – je využití následujících možností (cituji ze studie R. V.) s uvedením odhadu ročních efektů:

1. Umožnit, aby osoba, která dosáhla důchodového věku a je v té době výdělečně činná, mohla volit smíšenou alternativu mezi souběžným pobíráním části důchodu a výraznějším zvyšováním výše důchodu. Toto opatření lze realizovat prakticky okamžitě, za plné shody a bez jakýchkoli nákladů. Efekt je založen na tom, že nutnost vybrat jednu z krajních alternativ – buď pobírat souběžně plný důchod, nebo se ho vzdát – je pro osoby uvažující o tom, zda ukončit výdělečnou činnost, demotivující. Smíšená alternativa pro některé z nich může být naopak přitažlivá.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku zvýšil po přepočtu na plné úvazky o 0,5 %.

2. Komplex pracovně právních opatření, která umožní *postupně* rozvolňování pracovních aktivit. Průzkumem v terénu se zjistilo, že poměrně velká část zaměstnanců by byla ochotna pokračovat v pracovní činnosti, pokud by jim byl zaměstnavatel ochoten snížit úvazek. Zaměstnavatelé mají o osvědčené zaměstnance důchodového věku často zájem, ale možnost jejich udržení formou zkráceného úvazku zatím přehlížejí. Vytváření pracovních příležitostí na snížený úvazek pro osoby ve vyšším věku by se mělo a mohlo stát součástí firemní kultury a společenské odpovědnosti firem.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku mohl zvýšit (po přepočtu na plné úvazky) o cca 2 %, a o dalších cca 5 % v delší perspektivě.

3. Zvýšení motivační síly průběžného penzijního systému k prodloužení doby dobrovolného produktivního uplatnění podle individuálních možností při současném posílení solidarity mezi těmi, kteří chtějí být i ve vyšším věku produktivně činní, a těmi, kteří již být nemohou či nechťejí. To lze zajistit vhodným přechodem ke specifické podobě NDC systému. Dokonce by stačilo vytvořit "postgraduální nadstavbu" průběžného systému, do které by mohly vstupovat osoby, které dosáhly hranice 65 let podle zásady, kolik peněz do systému vloží, tolik v podobě doživotní renty (po odpočtu vhodně nastaveného vníro generačního solidárního odvodu) dostanu zpět. V principu by bylo možné tuto nadstavbu rozšiřovat směrem k nižším ročníkům a reformovat celý systém. Jedná se o dlouhodobý základ dále uvedených navazujících kroků.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku mohl zvýšit po přepočtu na plné úvazky cca o 3 až 5 %, zejména by se však otevřela cesta k navazujícím zásadním změnám s výrazným efektem.

4. Motivovat zdravotní pojišťovny a prostřednictvím nich poskytovatele zdravotních i lázeňských služeb k prodloužení fyzických i psychických předpokladů uplatnitelnosti člověka na profesních trzích včetně využití lázeňské péče a vhodně volených kulturních programů v rámci ní (přirozeně s přihlédnutím ke specifické zátěži osob v jednotlivých profesích). To lze zajistit tak, že část odvodů z výdělečné činnosti do zdravotního pojištění osob nad 65 let bude zůstatvat příslušné výdělečně činné osobě na účtu, ze kterého bude moci hradit nadstandardní zdravotní péči určenou dané osobě právě k prodloužení doby dobrovolného produktivního uplatnění. Tím bude rovněž každá zdravotní pojišťovna zainteresovaná na poskytování těch služeb, o které jde, včetně prevence, monitoringu zdraví či poskytování lázeňské péče. Tak, aby osob, které se produktivně uplatňují v produktivním věku, bylo v jejím pojišťovacím kmeni co nejvíce.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku zvýšil po přepočtu na plné úvazky o cca 1,5 až 2 %. Postupným zdokonalováním systému podpory produktivního uplatnění v této oblasti, včetně zdokonalení tímto směrem orientovaných lékařských technologií k prodlužování lidského života v průměrně dobrém zdravotním stavu v průměru až cca o 10 %.

5. Celoživotní vzdělávání včetně certifikovaných kurzů zaměřených na upgrade schopností (profesních, komunikačních, sebezpečí o zdraví apod.) poskytovaných univerzitami s ohledem na reflexi změn ve společnosti. I tyto vzdělávací služby lze ufinancovat z jejich ekonomických efektů. Postupně se změní celý vzdělávací systém.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku zvýšil po přepočtu na plné úvazky o 0,5 až 1 %. Ve dvacetileté perspektivě až o 5 %.

6. Osvěta směřující k tomu, aby člověk od dětství uvažoval o celé své profesní kariéře, postupně si konkretizoval představu o své seberealizaci. Náklady v tomto směru jsou minimální a lze začít realizovat neodkladně. Pokud se tím postupně ovlivní dominující pohled na svět, povede to ke snížení procenta těch, kteří jsou odkázáni na financování z penzijního systému. Jde o změnu životního stylu směrem k přirozenému životu naplněnému smyslem.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku zvýšil po přepočtu na plné úvazky o až o 5 %.

7. Hlavní a klíčové: Růst role tvůrčích mezigeneračních týmů v ekonomice jako nositelů inovačního potenciálu i jako oblasti ekonomicky velmi efektivního uplatnění osob vyššího věku. To ovšem předpokládá vymanění se ze setrvačného vývoje směřování ke společnosti.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku mohl zvýšit (po přepočtu na plné úvazky) v důsledku růstu role tvůrčích mezigeneračních týmů v perspektivě 20 let od zahájení komplexních reforem až o 10 až 15 %, což je víc než dostatečné pro jeho udržitelnost. V delší perspektivě pak ještě o vyšší procento...

Pokud shrneme výše řečené, tak problém trvalé udržitelnosti průběžného penzijního systému lze řešit výše uvedeným způsobem, protože během 20 let lze dosáhnout zvýšení počtu výdělečně činných osob v důchodovém věku po přepočtu na plné úvazky o více než 20 % oproti současnému stavu (při současném výrazném zvýšení výdělků). To je pro jeho trvalou udržitelnost více než dostatečné. K tomu je nutné uvažovat výrazné pozitivní efekty v oblasti daňového systému. Současně s tím bude probíhat přechod ke společnosti, jejíž ekonomika je založena na produktivních službách.

Celý fundovaný a podrobně zdokumentovaný rozbor z pra J. Šulce najde zájemce na *Kudy z krize* zde: <https://www.kudyzkrize.cz/2022/12/04/jaroslav-sulc-k-duchodove-reforme/>

Proč došlo k Jurečkovu obratu?

Jurečkův rozhovor obsahuje i řadu pozitivních momentů, např. zvýšení výkonnosti penzijního systému formou zabudování motivací k pořízení a výchově dětí, viz: "navrhujeme jeden procentní bod z pojistného, který by mohly převádět pracující děti přímo na výplatu důchodů svých rodičů". Podle mě by bylo možné zvýšit motivaci až na 5 %. Není to populismus, protože zde je podstatné, jak rodiče děti vychovávají.

Tím spíše je na místě otázka, **proč došlo k Jurečkovu obratu a proč tento obrat bylo možné předpovědět**. Zde je odpověď:

V reformě penzijního systému jde o mnohem víc, než se zdá. Je to jedna z oblastí ekonomiky, ve které může začít a proběhnout podstatná část zásadní proměny ekonomiky směrem k ekonomice, která je pro člověka (jejím cílem i rozhodujícím faktorem je rozvoj a uplatnění schopností člověka v mnohem větší míře než dnes), která se dynamicky vyvíjí, přičemž růst v ní je nejen trvale udržitelný, ale neomezený. Jedná se o **alternativu tupého greandevalovského vidění založeného na nesmyslných restrikcích, devastujících projektech, globálních čachrech s povolenkami, které žene celou globální civilizaci do slepé uličky zániku**.

Otázka pak stojí takto: **Proč současná globální moc místo rozumného a perspektivního řešení zoufale lpí na nesmyslném, proč žene civilizaci do slepé uličky jejího zániku a proč připustí k možnosti něco ovlivnit jen ty, kteří se jí podřídí?** – Odpověď na tuto otázku by si měl pokusit dát každý sám.

Dva hrubé fauly Pekarové a celé vlády

Radim Valencík

Krátce po zvolení nového prezidenta už asi nikdo nepochybuje, že **vláda přešla od taktiky "vařené žáby" k taktice "do nich, dokud jsou zblblí"**. Jak jsem před pár dny prognózoval, viz:

<https://radimvalencik.pise.cz/10720-co-nas-ceka-a-nemine.html>

Nedovedl jsem si však představit, že by si dovolila tak hrubé a tak drzé fauly. Přesně před týdnem **Markéta Pekarová svatosvatě prohlásila: "Bez reformy bychom dospěli k tomu, že by na důchody nebylo,"** řekla v neděli v Partii na CNN Prima News **Markéta Pekarová Adamová (TOP 09)**. Připustila proto, podobně jako v minulých dnech resortu ministerstva práce a sociálních věcí, pozdější odchod do důchodu. **Až v 68 by podle ní šli do penze ale jen lidé, kteří jsou mladší 40 let.**"

Na první faul jsem upozornil okamžitě: "Lidé starší 40 let nejsou tak hloupí, aby nevěděli, že jich se prodloužení doby odchodu bezprostředně nedotkne. Ví však, že pokud bude pokračovat ve své trapné roli tato vláda, **tak jim budou důchody ořezány jinak a to se jich dotkne velmi citelně.**"

Viz: <https://radimvalencik.pise.cz/10741-penze-dvoji-omyl-pekarove.html>

To vláda potvrdila téměř obratem. **Současné důchodce okrade s pomocí inflace každý rok o desetinu důchodu:**

"Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) navrhuje, aby valorizace důchodů už nezohledňovala celou inflaci, ale jen její dvě třetiny. Nová pravidla by měla platit od ledna příštího roku, a to minimálně další dva roky." upravují a

Viz: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-mpsv-navrhne-zohlednovat-pri-valorizaci-penzi-jen-dve-tretiny-inflace-40422692>

Inflace je téměř 20 %. Pokud se týká spotřebního koše důchodů, tak může být i přes 20 %. Valorizace bude místo 1500 Kč jen 750 Kč, tj. jen 50% valorizace snížení reálné hodnoty důchodů (nikoli 2/3). To znamená, že reálně se důchody sníží téměř o desetinu! Přitom tato inflace je nákladová a nelze ji tak snadno zastavit, tj. o desetinu důchodů můžeme přijít několik let po sobě, a to při současném výrazném znehodnocování úspor.

Vzápětí se však ukázal další podraz Pekarové:

"Dnešní padesátníci půjdou do důchodu v 66 letech. Čtyřicátníci budou mít nárok na důchod v 67 a lidé, kteří nyní mají 34 let a méně půjdou v 68 letech."

Viz: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-padesatnici-pujdou-do-penze-v-66-letech-40422730>

Podrazy a porušení velké společenské smlouvy, na které je založen princip průběžného systému. To vše přímo v rozporu s tím, co vládní představitelé slibovali ještě před necelým rokem, kdy již vládli, viz Jurečkova představa:

https://www.penize.cz/duchody/431314-minimalni-duchod-a-bonusy-za-deti-duchodova-reforma-podle-jurecky?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

Nyní M. Jurečka místo motivačního řešení založeného na zvýšení výkonnosti penzijního systému navrhuje administrativně modifikované demotivující řešení podlamující jak výkonnost penzijního systému, tak i ekonomický základ společnosti.

To, co vláda navrhuje, je **nejenom proti lidem, ale i proti ekonomice**. Nelze si to vysvětlit jinak než tím, že **vláda plně slouží cizí moci**. Musíme se bránit sami, protože nikdo nám nepomůže. Ale **pravda, tj. pozitivní koncepce zabezpečení trvalé udržitelnosti penzijního systému lidskou cestou při současném zvýšení efektivnosti ekonomického systému**, je na naší straně. Na *Kudy z krize* z pera bývalého poradce odborů a bývalého předsedy senátu M. Štěcha **Jaroslava Šulce** k tomu podrobně a s doloženou analýzou zdrojů:

<https://www.kudyzkrize.cz/2022/12/04/jaroslav-sulc-k-duchodove-reforme/>

A současné odbory mlčí a mlčí...

Nyní je nutné vyvinout tlak na reprezentativní odborné projednání alternativu vůči bezohlednému zločinu, který vláda v rukou cizí moci (jinak si změnu jejího chování a iracionalitu návrhů nelze vysvětlit) připravuje k podlomení ekonomiky naší země.

NENÍ ROZHODNUTO A ROZHODNUTO BUDE JINAK!

Petr Pavel – slepota, nebo lež?

Radim Valenčík

Další díl reál-seriálu *"Do nich, dokud jsou zblbli!"*. V tomto případě v oblasti tzv. reformy penzijního systému. Cítuji úvodní část rozhovoru **Petra Pavla** pro MF DNES 15. února, odlišuji od svého textu barvou (červeně je zvýrazněna kritická pasáž).

Otázka: *Koaliční vláda připravuje důchodovou reformu. Spekuluje se o různých variantách, které by pro mladší ročníky znamenaly jít do důchodu později než v 65 letech. Buď v 67, nebo dokonce v 68 letech. Koalice v tom zatím nemá jasno. Co si o tomto záměru myslíte, jde vládní pětikoalice správným směrem?*

P. Pavel: Je potřeba se na to podívat z hlediska faktů. Účet na důchody je v podstatě poměrně jednoduchá rovnice o několika málo proměnných a těmi jsou výše sociálního pojištění, poměr mezi reálnou mzdou a výší důchodů a pak je to **věk odchodu do důchodu**. A o moc víc jich asi nevymyslí žádný ekonom ani znalec.

Jestliže se pohybujeme v tomto trojúhelníku, musíme si říct, jak ta která proměnná se může případně změnit. Pokud jde o výši sociálního pojištění, jsme už natolik vysoko, že tam cesta nevede. Poměr mezi reálnou mzdou a důchody se také nedá příliš natahovat. **Jestli máme někde prostor, je to věk odchodu do důchodu. Ten samozřejmě souvisí nejenom s tím, jaká je míra dožití.** Tím, že se prodlužuje průměrná délka života, se ale také zvyšuje úroveň lékařské vědy a zdravotní péče.

Na jednu stranu se může zdát, že je to přirozené, že **se bude aktivní věk prodlužovat, a to včetně práce**. Jestli se před několika desetiletími člověk, kterému bylo šedesát, považoval za starého, mně je 61 a za starého se nepovažuji. A myslím, že mnoho lidí to asi cítí stejně. Je tak celkem jasné, že **máme-li mít vůbec nějaký**

důchodový systém, který bude lidem ze strany státu pomáhat, musíme si na něj vydělat. A pokud na to mít nebudeme, jediný způsob, jak ho udržet v tom stavu, v jakém je teď, beze změn, znamená zadlužit se.

Otázka: Když se vláda shodne a prosadí důchodovou reformu v parlamentu, nebudete ten, který by tomu oponoval, bránil z důvodu, že by s tím měl nějaký problém?

P. Pavel: Já bych chtěl, aby to vláda připravila tak, že to bude, jak se říkalo kdysi v armádě, "blbuvzdorné". To znamená, že připraví jasnou argumentaci, ta se bude opírat o modely, na nichž to bude vše jasně spočítáno, aby vláda a s ní samozřejmě i prezident mohl lidem vysvětlit (až potud lze se vším souhlasit, ale pozor, teď to přijde – poznámka RV), že máme-li do budoucna zajistit alespoň nějakou úroveň důchodů ze strany státu, prostě musíme udělat teď reformu a že reforma bude bolet, o tom není pochyb.

Ale je potřeba ji udělat, protože jinak důchodový systém zkolabuje. A dá se jasně ukázat, že zatímco jsme předloni měli dluh na důchodovém účtu asi 20 nebo 30 miliard, loni už to bylo 80 miliard. A pokud nic neuděláme, dluh bude narůstat. Samozřejmě to nepovede nikam jinam než ke kolapsu systému.

Viz: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-zvoleny-prezident-petr-pavel-duchodova-reforma-vlada-inaugurace-zahranicni-politika.A230214_170016_domaci_kop

Vše přijatelné až na tento zásadní moment: *"máme-li do budoucna zajistit alespoň nějakou úroveň důchodů ze strany státu, prostě musíme udělat teď reformu a že reforma bude bolet, o tom není pochyb"*. To prostě není pravda. **Reforma průběžného penzijního systému nemusí bolet, ale právě naopak. Může přinést většině lidí plnohodnotnější život.**

Znovu a znovu je nutné opakovat: Poměr mezi těmi, kteří do penzijního systému přispívají, a těmi, kteří z něj čerpají, je nutné udržet. A to lze **dvojím způsobem:**

- Tím, **který bolí**, což je paušální (případně administrativně modifikované paušální), nucené, demotivující prodloužení doby odchodu do důchodu, které jde proti vývoji ekonomického systému a je neefektivní (k této "blbě" cestě se P. Pavel přihlásil).

- Tím, který **nebolí, resp. který většině normálních lidí přinese plnohodnotnější život**, a to formou komplexu opatření stimulujících všechny zúčastněné (nejen budoucí důchodce, ale i poskytovatele vzdělávacích, zdravotních lázeňských a další produktivních služeb) **ke zvýšení výkonnosti penzijního systému, tj. ke zvýšení motivací k individuálnímu dobrovolnému prodloužení doby výdělečného uplatnění.**

Podrobně k tomu, jak to udělat, zde:

<https://radimvalencik.pise.cz/10742-penze-proc-jurecka-zradil-rozumne-reseni.html>

Vynikají podrobný rozbor z pera J. Šulce je také na *Kudy z krize* zde:

<https://www.kudyzkrize.cz/2022/12/04/jaroslav-sulc-k-duchodove-reforme/>

Proč Petr Pavel a další rozumnou cestu vidět nechťejí a odbornou rozpravu o této možnosti odmítají? Proč se lidem snaží sugerovat, že není jiná, než bolestivá cesta? Je to jen slepota, nebo záměrná lež?

Podstata sporu a co je ve hře

Radim Valenčík

Jak většina čtenářů patrně zaznamenala, již druhým rokem probíhá proces pěstování **perspektivní, realistické a přitažlivé vize** vyvedení společnosti ze slepé uličky setrvačného vývoje. Jako "vedlejší produkt", resp. jako výsledek určený zejména odborné sféře, je zpracovávána monografie zabývající se otázkou metodologické role vize při orientování, organizování a využití výsledků věd o společnosti (nikoli jen společenských).

V **kontextu současných diskusí o reformě penzijního systému** jsme se rozhodli urychlit práce na tomto výstupu, a to zejména vzhledem k tomu, že zjednodušené pohledy mohou vést k těžkým a obtížně napravitelným škodám. Přitom **nikoli jen pokud jde o dopad na populaci, ale zejména na ekonomiku**. Pojetí změn v oblasti penzijního systému bezprostředně souvisí s přechodem na novou kvalitu ekonomického růstu. Stojíme před **alternativou, zda využijeme šanci a otevřeme si cestu k lepší perspektivě, nebo se vydáme do slepé uličky bezvýhodnosti a útrap.**

K projednání této alternativy a hledání přijatelného řešení připravujeme několik odborných setkání:

Zájemcům, kteří mně napíší na můj mail (valenci@seznam.cz) pošlu pracovní verzi monografie (o které napíšu něco víc zítra), případně i informace o odborné rozpravě, která se uskuteční formou semináře.

Zde, pro konkrétnější představu, je obsah pracovní verze monografie:

Funkční vize jako významný předpoklad využitelnosti výsledků věd přírodních, technických i společenských

Obsah

1. Úvod 3

1.1. Zařazení monografie mezi dosavadní výsledky týmu 4

1.2. Cíl monografie a charakteristika výstupu	4
1.3. Dílčí metody a postupy použité při zpracování monografie	5
1.4. Základní metoda – budování systému	5
1.5. Dosavadní zkušenosti z pěstování vize	6
1.6. Alternativní přístupy k tvorbě vize	7
1.7. Co je nejdůležitější na našem pojetí vize ve srovnání s ostatními	8
1.8. Závěrečná poznámka k úvodní části	8
2. Struktura vize	11
2.1. Obecná struktura vize	11
2.2. Za relativně samostatné součásti vize lze považovat:	11
2.3. Významnou podporou vize může být:	12
2.4. Konkretizace obecné struktury vize	12
2.5. Nejdůležitější dimenze vize: Od teorie k praktickému uplatnění	13
3. Globální kontext vize z prognostického hlediska	15
3.1 Vývoj USA, Číny a Indie dle HPD	15
3.2 Prognóza vývoje deseti největších ekonomik světa	20
4. Stávající vize	24
4.1. Vize Radovana Richty a jeho týmu v Civilizaci na rozcestí	24
4.2. Vize "Nové dohody"	29
4.2. K "Podnikatelské vizi ČR 2050"	34
4.3. Podrobný rozbor Druhé ekonomické transformace	38
5. Stručná verze vize	48
5.1. Nejstručnější verze vize – stručná, jasná, motivující	48
5.2. Rozšířená verze vize	49
5.3. Poznámky k uvedeným verzím vize	54
6. Jaká by mohla být vize univerzity	57
6.1. Úvodní poznámka k této části	57
6.2. Jaké jsou poznatky z tvorby podnikových vizí	58
6.3. Těžiště vize univerzity	59
6.4. Význam vize univerzity	61
6.5. Předpoklady budování vize univerzity	62
6.6. Jak nastartovat týmovou práci	64
6.7. Absolventská síť univerzity	65
6.8. Společenská vize očima univerzity	67
6.9. Co učit? – Aneb jak reagovat na nástup umělé inteligence (AI)?	68
6.10. Koncept vize univerzity ve společenském a globálním konceptu	69
6.11. Příloha: Vize vybraných univerzit	72
6.12. Souhrnná poznámka k vizím univerzit	74
7. Metodologická role vize z hlediska reformy penzijního systému	77
7.1. Naděje, která může zůstat nevyužita	77
7.2. Jaké jsou rezervy spojené s posílením výkonnosti, tj. motivační role penzijního systému	80
7.3. Proč došlo k Jurečkovu obratu?	82
7.4. Využití nástrojů pozičního investování v oblasti zájmového kontextu přípravy a realizace komplexních reforem	85
Shrnutí a diskuse	90
Závěr	90
O autorech	90
Seznam zdrojů:	91
Přílohy	95
Příloha č. 1: Seznam internetových odkazů	95
Příloha č. 2: Přehled příspěvků uveřejněných v prvním roce pěstování vize (12. prosince 2021 až 11. prosince 2022)	95

Změny v penzijním systému: Je to více než podezřelé

Jana Simonová

Myslím, že se nehledá řešení, natož pak fungující, ale hledá se příležitost, jak seniory oškubat a dostat do státního rozpočtu více peněz co nejdříve. Co podporuje tuto domněnku?

Je třeba se podívat na důchodový účet v posledních letech a poukázat na to, co nesedí. Podle údajů MF byly výdaje na důchodové dávky v roce 2022 jen o necelých 26 mld. Kč vyšší než příjmy důchodového systému. V roce 2021 však doplácel státní rozpočet na důchody jen 2,3 mld., což nevybočuje z obvyklé roční ztráty na důchodech v rozsahu jednotek mld. V minulých desetiletích byla jen dvě období s větším záporným saldem, a to v roce 2020 se saldem 40,5 mld. (Covidový útlum) a v letech 2011 až 2014, kdy bylo záporné saldo důchodů okolo 50 mld. ročně (první důchodová reforma). V letech Babišovy vlády v letech 2018 a 2019, kdy fungovalo EET, bylo naopak dosahováno kladného salda ve výši 18,6 a 16,4 mld.

Proč tato vláda byla vloni zjevně tak štědrá vůči důchodcům, tj. i nad rámec zákonných povinností. Kolik stály státní rozpočet ty mimořádné přídatky k penzím? Přestože byl nárůst penzí v roce 2022 enormní, plus výchovné, ztráta hrazená ze státního rozpočtu byla jen 26 mld., tj. výdaje převyšovaly o cca 5% příjmy do důchodového systému.

Uvidíme, jak vyrostou rozdíly mezi příjmy a výdaji důchodového systému v roce 2023, protože vláda se nějak nevysvětlitelně snaží, aby byly nároky na státní rozpočet šokující a posloužily jako důkaz pro neudržitelnost současného systému. **Negativní dopad na státní rozpočet budou mít i tisíce zbytečných předčasných odchodů do penze, ke kterým vláda lidi v předdůchodovém věku koncem minulého roku silně motivovala, přímo vyzvala.**

Zrušení EET bude mít také nejméně desetimiliardovou díru do rozpočtu. Ztrátu 80 mld., kterou uvádí PP, jsem v oficiálních číslech nenašla, ale možná jde o odhad na rok 2023 - pak by ten nárůst záporného salda byl převážně způsoben současnými špatnými rozhodnutími vlády. **Klíčový závěr je ten, že v tak náročném roce, kdy inflace dosahovala 18 % a vláda dotovala systém dodatečnými přídatky v létě a na výchovné, výdaje ze státního rozpočtu přesto činily jen 25,8 mld., tj. dávky převyšovaly jen o 5% příjmy důchodového účtu. Zde je dobré připomenout mimořádné zisky CEZu, které v daném roce dosáhly 300 mld., tj. 12krát více než ztráta důchodového systému. Řešením by bylo uzákonit, že záporná salda důchodového systému se budou hradit ze státního fondu mimořádných zisků.**

Konsolidace veřejných financí se nesmí soustředit jen na důchody!!! Občané jsou zdanění na každém kroku (DPH, spotřební daň, z nemovitostí, sociální a zdravotní o mnoho více než podnikatelé. Jen na dani z příjmu, fyzické osoby odvádějí 7,3% do státního rozpočtu a právnické osoby jen 8,6%. Nejsem expert, ale kde jsou daně ze zisku všech těch velkých podniků jako Škoda, CEZ, obchodních řetězců... atd... Je třeba se podívat na systém zdanění, kdo daně neplatí, kdo má daňové úlevy a proč a kam jdou zisky všech nadnárodních korporací, resp. jaký podíl z jejich zisku jde do našeho státního rozpočtu. Snad nějaký díl na zisku dostáváme? Nebo ne?

Dále je třeba zpochybnit to odůvodnění pro snížení valorizace na 2/3 skutečné inflace. To je možná dnes i důležitější. Vláda argumentuje tím, že mladší generace se obává, že nebude mít dost vysoké důchody, a chce, abychom se s dalšími generacemi podělili. Je třeba však asi vysvětlit, že nemáme důchodový fond, ve kterém by se přebytky střádaly pro další generace, ale průběžný systém, který se vztahuje ke státnímu rozpočtu jen saldem a kladné saldo spadne do státního rozpočtu a může být použit na cokoliv, a tím sníží rozpočtový schodek. Takže výše důchodů určité generace bude asi do určité míry záviset na tom, zda většina jejich potomků se rozhodne mít potomky, anebo se rozhodne pro snazší život bez starostí o výchovu dětí. Pokud se část společnosti rozhodne nemít děti, bude mít více času se věnovat tomu, jak se zaopatřit na stáří s nízkou státní penzí. Rodinám s dětmi by tento rozdíl měl vynahradit dostatečně vysoký poplatek za výchovné. Tento problém se dá **dopředu řešit jen účinnou motivací pro větší porodnost**, v oblasti asistovaného těhotenství, přístupnost zdravotní péče, jeslí a školek, flexibilní pracovní úvazky atd.

Problém důchodového systému dnes neexistuje, neboť zatěžuje státní rozpočet jen minimálně, v minulých 5 letech průměrně 6 mld. ročně, tj. 0,3% rozpočtu. Aby nenastal problém v budoucnosti, je třeba nesnižovat příjmy státního rozpočtu (např. zrušením EET) napravit a vymáhat daně a zavádět motivační politiky ke stabilní porodnosti a k dobrovolnému odchodu do penze.

Navíc je třeba brát v úvahu, že se připravujeme na válku a ve válkách se zkracuje věk dožití a měny ztrácejí hodnotu. Pokud se v Evropě nezmění přístup ke geopolitice, konflikt, inflace a recese poroste dál a sečteme-li dopady, tak ta dnešní střední generace už bude úplně někde jinde. Také zavádění umělé inteligence bude mít svůj vliv. Takže dnešní požadavek zkrátit valorizaci, aby systém nezkolaboval za 15 let, je nehorázný nesmysl. Současná vláda by měla přestat řešit potenciální kolaps za 15 let a zaměřit se na výběr daní dnes, zejména u těch, kteří mají ohromné zisky, aby bylo na vyzbrojení naší armády a přípravu na válku. K tem s mimořádnými zisky letos přibudou asi zbrojovky. Důchodci je nezachrání... a snaha konsolidovat státní rozpočet z kapes těch nejzranitelnějších je ubohá a navíc neúčinná.

Vhodné úpravy penzijního systému

Jan Mertl

Vláda s podporou některých ekonomů vypouští reformní návrhy prodlužování věku odchodu do důchodu (statutárního penzijního věku) nad stávajících 65 let věku. Vychází přitom z úvahy, že při dané sazbě pojistného a žádoucím zachování náhradového poměru při zhoršování bilance sociálního důchodového pojištění nic jiného nezůstává. Touto zdánlivě jednoduchou logikou se snaží prosadit změny, které ve skutečnosti především oslabí funkčnost důchodového systému samotného a posunou ho k reziduální, respektive invalidní koncepci sociálního zabezpečení.

Tento postup samozřejmě není nevyhnutelný: jakkoli posun důchodového věku na 65 let měl svoji logiku i význam, jeho další zvyšování již stále více naráží na biologické a sociální limity (viz např. zde <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-lekari-zlom-v-65-letech-vic-nemoci-i-demence-40422992>), i když diferencovaně mezi lidmi a profesemi. Z těchto důvodů je účelné zmínit vhodné úpravy systému, které mají potenciál situaci podstatně zlepšit.

Dobrovolné prodloužení produktivního uplatnění

Základem dalšího prodloužení ekonomicky aktivní činnosti musí být **dobrovolnost, nikoli povinnost** případného pozdějšího odchodu do penze (viz též <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-do-duchodu-v-68-letech-pribude-senioru-s-narokem-na-peci-varuje-gerontolozka-40422881>). To lze spojit s využitím částečných úvazků a postupného rozvolnění konce pracovní kariéry, jakož i rozvojem ekonomiky produktivních služeb, kde většina pracovních náplní takovéto rozvolnění umožňuje. Z hlediska ekonomické teorie již byla odvozena řada modelů, které prokazují racionalitu mechanismů ekonomie produktivní spotřeby a navazujícího produktivního uplatnění, včetně trvalé udržitelnosti takového rozvoje (Valenčík). Motivační nadstavba penzijního systému navíc umožní, aby efekty z dobrovolného prodloužení produktivního uplatnění získával právě účastník, který se pro takové zapojení rozhodne.

Reálné zapojení OSVČ do sociálního důchodového pojištění

OSVČ jsou velmi heterogenní skupinou – od vysokopříjmových svobodných povolání až po zastřené pracovní poměry či příležitostné řemeslníky. Není sporu o tom, že to mají v řadě věcí obtížnější než zaměstnanci, není to však důvod je ze systému vypustit a koncepčně se neprosazuje ani cílená tendence vytvořit jim zvláštní systém důchodových nároků (důchodový systém je organizován na občanském principu). Přesto je zřejmé, že daňový systém jim umožňuje minimalizovat jejich zapojení do systému – většina platí jen minimální pojistné, případně se účasti vyhýbají zcela. Díky solidárnímu nastavení systému pak získávají relativně vyšší penze, než odpovídá zaplacenému pojistnému, celá řada z nich si navíc investuje "ušetřené" peníze individuálně doufajíc, že se tak zabezpečí na důchod sama, bez státu. To některým vyjde, některým pomůže na pár let po odchodu do penze, někteří ve stáří padají do chudoby a potřebují sociální pomoc. Řešením tohoto problému je zvýšení participace OSVČ v systému tak, aby průměrně placené pojistné OSVČ odpovídalo přibližně pojistnému placenému zaměstnanci, buď plně, nebo alespoň z velké části. Tomu by mohlo napomoci i navrhované rozdělení sociálního pojištění na solidární a zásluhový pilíř (Vostatek), případně zavedení motivační penzijní nadstavby modelované na VŠFS.

Zvýšení produktivity práce

S rozvojem robotizace a technologickým pokrokem obecně lze očekávat možnosti snížení objemu pracovní doby a zvýšení produktivity práce díky vybavení kapitálem (technologii). To může způsobit, že menší počet ekonomicky aktivních lidí "uživí" více důchodců, i když demografický poměr se bude zhoršovat. S touto možností ona "základní kalkulace", s níž operují současné reformní návrhy, prakticky nepočítá. Přitom se zde skrývá nemalý potenciál jak makroekonomicky, tak i na úrovni jednotlivých lidí, kdy např. čtyřdenní pracovní týden by zejména starším pracovníkům by umožnil více času na regeneraci a tím jejich delší zapojení.

Dotace do systému sociálního pojištění z všeobecných daní

Přibližně v letech 2040–2060 bude demografická situace skutečně dočasně výrazněji asymetrická z důvodu odchodu početné generace 70. let 20. století do penze a současné ekonomické aktivity málo početné generace 90. let 20. století. Průběžný systém kvůli této nerovnováze však není nutné demontovat, neboť následně se demografické poměry zase upraví (jedná se o jednorázovou záležitost). Z podstaty věci, pokud by jiné úpravy neměly dostatečný efekt ve smyslu vyrovnání bilance, lze dočasně dotovat penzijní systém z všeobecných daní ve smyslu překlenutí deficitů problematických let, aby nebylo nutné zvyšovat sazbu pojistného. Takto prováděná dotace logiku sociálního pojištění zásadněji nenaruší. Předpokládá to samozřejmě adekvátní inkaso všeobecných daní, může to souviset i se zmíněným rozdělením stávajícího prvního pilíře na solidární a zásluhovou část.

Rodinná politika

Situaci může (stále) zlepšit i zvýšení porodnosti, ideálně na tzv. zachovnou úroveň. Více než výchovné, tj. "ocenění" počtu dětí pro staré rodiče, kteří je (kdysi) vychovali, pomůže zavedení přídavek na děti na úrovni životního minima dítěte pro většinu populace a zdarma či za symbolické poplatky poskytované služby pro rodiny s dětmi (zdravotnické, vzdělávací, pečující, dopravní aj.). Výdaje na rodinnou politiku je vhodné směřovat především k lidem, kteří o děti aktuálně pečují či uvažují o založení rodiny, nikoli modifikovat důchodový systém samotný. Souvisí to samozřejmě i s bytovou politikou.

Nezapomínejme na význam slov

Přemysl Voráč

V ČR již 30 let posloucháme, že systém penzí za 30 let zkolabuje a že musí přijít reforma.

S důchody je to ještě horší než s fotbalem. Každý tomu rozumí, každého se to týká, každý ví jak to řešit. Jenomže každý z nás vidí problém z jiného úhlu a pod slovem reforma si představuje něco jiného. Skutečné řešení by muselo paradoxně začít sjednocením výkladu pojmů. Jinak se politici ani různé komise a novináři nemohou nikdy dohodnout.

Stačilo by se držet skutečného významu slov a nevytvářet pseudo-významy.

Průběžný důchodový systém je systém pojistný, do kterého pojištěnci platí pojištění a čerpají pojistné dávky. Každý, kdo začne něco mluvit o dani a sociální dávce je negramotný.

Pojistný systém má spravovat pojišťovna na základě pojistné matematiky a nemá co dělat ve státním rozpočtu.

V pojistných systémech se dají dělat čas od času parametrické změny a žádné reformy. Kdo prosazuje reformy, buď neví, co mluví, nebo myslí něco jiného.

Nejčastěji různé pilíře. To je ale něco úplně jiného. To je kapitálové spoření, které je bankovním produktem a slouží bankám k vytváření zisku **a ne k pojištění na stáří, kdy se člověk už nemůže uživit vlastní prací.**

Cesty k zajištění na stáří jsou pro různé lidi různé a vůbec není důvod, aby to stát předepisoval nebo dotoval. Všechny pilíře jsou nesmyslné, když funguje pojištění.

Každé pojištění závisí hlavně na počtu pojištěnců. **To lze měnit pouze vyšší porodností nebo imigrací. K tomu ode mne: A také dobrovolným prodloužením doby dobrovolného výdělečného uplatnění!**

Prorodinná politika tedy není sociální ani pojistná dávka.

Samozřejmě také na výši pojistného. To je dáno sazbou a velikostí mzdy.

Pokud máme nízké mzdy, nezbyvá než zvednout sazby. Kdo to nechápe, tak se nenaučil ani trojčlenku.

Pojistnou událostí je nemožnost se uživit vlastní prací. To je pohyblivá hranice a nemůže být stanovena jedním číslem. K tomu ode mne: To je to hlavní a nejdůležitější!

Prostě různí lidé budou tak zvané chodit do důchodu v různém věku.

Důchody, neboli pojistné dávky, jsou u nás katastrofálně nízké, **tím že důchodová pojišťovna nebude soukromá, nemusí maximalizovat zisk, ale může maximalizovat penze.**

K tomu ode mne:

Můj dlouholetý kamarád a skvělý odborník se spoustou titulů udeřil hřebíček na hlavičku. Přesně definoval pojmy, zejména pojem **pojistné události**. Jde o výkonnost penzijního systému v tom smyslu, aby motivoval k dobrovolnému prodloužení doby výdělečného uplatnění. Takovému, které naplňuje normální lidský život pocitem užitečnosti. To, co se snaží vláda prosadit, je zvrácenost, která podlomí motivace, ekonomiku, naše směřování, mezigenerační i vnitrogenerační solidaritu.

A ještě malý doplněk od J. Mertla:

Doplním ještě jednu tezi, a to že pokud by se úpravy penzijního systému nadále ubíraly reziduálním/invalidním směrem, tak pro stále více lidí (např. nejbohatší třetinu) bude systém chápán jako zbytečný, budou mít tendenci se "sebezabezpečit" vlastními aktivy a z tohoto titulu minimalizovat své příspěvky do něj. Těm bohatším se to i podaří, protože pokud budou mít rezervy na výplatu adekvátní doživotní penze, tak individuálně jim to postačí a tudíž nemají příliš důvod se zapojovat do systému, kde se riziko dožití sdílí.

K tomu ode mne:

Ano. To je cesta k rozkladu společnosti. Taky něco připojím:

To prodloužení nad 65 let má ještě jedno otrávené sousto. V důsledku nemoci a ztráty "půvabu" pro zaměstnavatele je velké procento lidí odsouzeno k tomu, že budou mít v tu dobu nízký příjem. Ale ten bude základem pro stanovení výše jejich penze. Mně se to netýká, mám už "přes", ale proti této lumpárně bytostně protestuji a udělám vše, aby neprošla.

K aktuálnímu dění v oblasti penzí (základní teze)

Radim Valenčík

1. Z našeho hlediska není sporu o tom, že reforma penzijního systému je nutná. Dokonce není ani sporu o tom, že **je nutné udržet poměr mezi těmi, kteří do penzijního systému přispívají a kteří z něj čerpají** (i když zde existují i alternativní názory).

2. Z našeho hlediska je podstata sporu o pojetí reformy penzijního systému následující:

- **Jít cestou administrativního, demotivujícího, povinného, paušálního (či administrativně modifikovaného paušálního) prodloužení doby odchodu do důchodu?**

NEBO

- **Jít cestou dobrovolného, individuálního, motivovaného prodloužení doby výdělečného uplatnění těch, kteří mohou a chtějí se seberealizovat ve své profesi?**

3. Na tuto alternativu by se měla zaměřit pozornost. Normální lidé, mladí, středního věku i starší, by si **neměli kvalifikovanou a reprezentativní rozpravu k dané alternativě nechat ukrást, protože jinak budou okradeni**, a to nejen o prostředky, které již odvedli nebo budou odvádět na své důchody, ale hlavně a především **o svoji budoucnost**.

4. **Není pravda, že reforma penzijního systému musí bolet!** Lze jít cestou, která prodlouží plnohodnotný život člověka a naplní jej smyslem, kdy byť i postupné rozvolňování profesních aktivit dává člověku pocit uspokojení, vědomí toho, že je prospěšný druhým, umožňuje mu uchovat společenské kontakty.

5. Obrovské a zbytečně nevyužívané rezervy jsou v oblasti:

- **Výchovy** od nejranějšího věku k pojetí dráhy profesního uplatnění jako běhu na dlouhou trať.

- Systému **vzdělání** zaměřeného na rozvíjení a uchování schopnosti neustále si doplňovat kvalifikaci a využívat možnost nezbytného upgrade kvalifikace.

- **Zdravotní péče** zaměřené na to, aby byl člověk co nejdéle a v co největší míře psychicky a fyzicky fit.

- Pěstování **firemní kultury** tak, aby vytvářela pozice pro uplatnění lidí ve vyšším věku a současně přínosné pro firmu.

- Podpoře **opatření, která umožňují** člověku ve vyšším věku postupně **rozvolňovat jeho profesní aktivity**.

- Budování **tvůrčích mezigeneračních týmů**, v nichž starší lidé mohou nalézt plnohodnotné a efektivní uplatnění.

6. Lze doložit, že i jen **částečné využití těchto možností umožní projít léty 2040-2060**, kdy bude penzijní systém vystaven největší demografické zátěži.

7. Využití výše uvedených možností je závislé na vytvoření potřebných motivací zabudovaných do penzijního systému. **Výkonnost penzijního systému = jeho motivační účinek pro všechny výše uvedené subjekty**. Administrativní, nucené prodloužení doby odchodu do penze vede ke zničení těchto motivací a tím i zničení výkonnosti penzijního systému.

8. Ve sporu o reformu nejde ani tak o to, zda a jak budou důchodci trpět, ale hlavně a především o to, zda se vydáme cestou **k nové kvalitě ekonomického růstu, který může být trvale udržitelný, dynamický a neomezený**.

9. Nová kvalita ekonomického růstu je dána **dvojím efektem produktivních služeb**, tj. služeb zaměřených na rozvoj, uchování a uplatnění lidských schopností:

- První efekt je dán tím, že **spotřeba, v níž hrají produktivní služby dominantní roli**, je na rozdíl od okázalé, prestižní, konzumní spotřeby **šetrná ze samotné své podstaty k přírodě**.

- Druhý efekt je dán tím, že tato spotřeba vede k výraznému **posílení inovačního potenciálu společnosti**, který je základním a dostatečně vlivným faktorem odlehčení ekonomického růstu od všech aspektů zatěžování životního a zejména přírodního prostředí.

(Koncepte vycházející z Green Deal tuto cestu řešení ekologické problematiky nevidí, případně nechtějí vidět, a nabízejí setrvačná, přerozdělovací řešení, která nikam nevedou.)

10. Problematiku změn v důchodovém systému **nelze řešit**:

- **Za zády veřejnosti** a pod tlakem různých lobby.

- **Bez opory v teorii**.

- **Vně perspektivní** (tj. vidící až za horizont řešení současných problémů), **realistické** (opírající se o dostatečné společenské síly) a **přitažlivé** (srozumitelné a naplňující člověka, kterého osloví, smyslem) vize.

PENZE: Názor gerontologa

Radim Valenčík

Do diskuse k problematice penzijního systému jsem zařadil rozhovor s předsedkyní České gerontologické a geriatrické společnosti **Boženou Juraškovou** uveřejněný 15. února na *Novinkách*. Rozhovor je zajímavý zejména z metodologického hlediska. Dokumentuje, že závažnější společenské problémy lze úspěšně řešit jen tehdy, když jsme schopni uplatnit komplexní a interdisciplinární přístup. Dokonce lze dodat, že **komplexní a interdisciplinární přístup je nutné "vložit" do perspektivní a realistické vize, resp. je nutné jej rozvíjet v rámci perspektivní a realistické vize.**

Zde je příslušný rozhovor:

Otázka: Věk pro odchod do důchodu pětikoalice zřejmě posune, možná až k 68 letům. Je to podle vás adekvátní ke zdravotní kondici seniorů?

Odpověď: Záleží na tom, co člověk dělá. V některých oborech je to nesmysl. Lidé, kteří pracují manuálně v těžkých provozech, takový odklad nezvládnou. Má to být odstupňované podle náročnosti povolání. Kritériem ale nemusí být pouze fyzická zdatnost. Může se jednat i o psychickou náročnost.

Bezesporu **poroste množství lidí, kteří budou polymorbidní (s množstvím vážných chorob), budou brát víc léků. Zvýší se počet nesoběstačných seniorů. Nemocnost se bude zvyšovat. Dosud rostl počet seniorů, kteří si užívali stáří. Teď už si užívat nebudou, budou vyčerpaní a budeme s nimi mít my zdravotníci víc práce.**

Otázka: Dnes je průměrný věk dožití mužů 76 let a žen 82 let. Poroste ještě podle vás?

Odpověď: Je otázka, jaký je věk dožití ve zdraví. To je totiž rozdíl. Dnes stoupá věk dožití, ale ten stoupá za současných podmínek (věk odchodu do důchodu 65 let). Možná se bude dál zvyšovat, ale za cenu toho, že **poroste počet lidí, kteří budou vyžadovat větší lékařskou a sociální péči. Je pak otázka, jestli se to vyplatí.**

Poroste počet lidí, kteří budou mít řadu chorob, se značným množstvím léků. Lze pak jistě očekávat, že se nebude ani tak zkracovat délka dožití, ale dožití ve zdraví ano.

Otázka: V jaké fyzické kondici jsou dnes průměrní senioři nad 65 let?

Odpověď: Záleží na tom, zda se jedná o zdatné seniory nebo zda o seniory handicapované řadou komorbidit (nemocí). Dál bude záležet na jejich mentálních schopnostech. Co když bude člověk trpět poruchami paměti? Budou narůstat problémy.

Otázka: Jak se podepíše na zdraví seniorů posun věku odchodu na odpočinek?

Odpověď: Mně je 66 let a mám pocit, že pracuji čím dál víc, ale je to také tím, že vím, že pracovat nemusím. Kdybych věděla, že mám před sebou ještě dva roky práce, tak mě to stresuje.

Každému síly slábnou, ale v práci by měl být výkonný. Když nebude zvládat svou profesi, ještě může čelit požadavkům na rekvalifikaci. V těchto letech už ale nikdo rekvalifikaci nezvládne. Nemá na to již takové schopnosti jako dostatečnou koncentraci, vstřípivost, zapamatování apod.

Otázka: Vláda chce umožnit dřívější odchod do důchodu lidem s náročnou profesí. Jak významnou roli hraje při stárnutí povolání? Některé nemoci se přece neptají...

Odpověď: Já mám sedavé zaměstnání většinu dne u počítače a mám zničená záda. Je to zátěž na krční páteř, na pletence ramenní... **Sedavé zaměstnání je rovněž rizikovým faktorem pro nemoci spojené s aterosklerózou, vertebrogenními obtížemi apod. Mnohdy představuje podobnou zátěž z hlediska rizik onemocnění ve stáří jako práce např. v zemědělství.**

Otázka: Takže se nedá říct, že by se kvalitnějšího stáří dožívali pracující třeba v kanceláři?

Odpověď: Ne, to se říci nedá.

Otázka: Organismus seniorů hůř odolává běžným infekcím, projeví se to vyšší úmrtností seniorů v pandemii. Podepíše se zvýšení důchodového věku na častější nemocnosti?

Odpověď: Jsou profese, které jsou vystavené větší expozici bakterií a virů. Například ve zdravotnictví. **Vidíme na sobě, že naše imunita dostává zabrat a že jsme náchylnější k infekcím, a když onemocníme, trvá to déle, než jsme byli zvyklí v mladším věku. Stres a větší psychické vypětí vedou k vyššímu výskytu nejen infekcí, ale při neustálém a déle trvajícím vystavení třeba k nádorovému bujení atd.**

Otázka: S vyšším věkem se častěji vyskytuje i cukrovka druhého typu, artróza, šedý zákal, nádorová onemocnění, kardiovaskulární onemocnění, ve věku nad 65 let se častěji objevuje i demence... Mohou takoví pacienti pracovat?

Odpověď: Ne, **rozhodně bude stoupat pracovní neschopnost.**

Otázka: Existuje nějaký klíč ke zdravému stáří?

Odpověď: Zdravá životospráva, dostatek odpočinku, pobyt na vzduchu, sport, omezit stres, rozvíjet pozitivní myšlení. Chce to kvalitní preventivní programy, které také něco stojí. Ideální by bylo, kdybychom pracovali čtyři dny v týdnu. To by pak možná lidé vydrželi do 68 let. Protože od pátku do neděle by měli čas na rekonvalescenci.

Celé je zde: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-do-duchodu-v-68-letech-pribude-senioru-s-narokem-na-peci-varuje-gerontolozka-40422881>

K tomu ode mne:

Vláda se rozhodla jít jinou cestou. Cestou ignorování názoru odborníků z oblasti, kterých se problematika penzijního systému bezprostředně dotýká. Otázka je, zda to není záměr. Prodloužením doby odchodu do penze

výrazně vrostle počet těch, kteří neseženou práci, ale i těch, kteří ze zdravotních důvodů nebudou moci pracovat či většinu času "prodloužení" budou nemocní. Při současném výpočtu penzí to bude mít poměrně drastické dopady na výši důchodu, který budou dostávat. **Opravdu chceme, aby byl náš penzijní systém stresující a demotivující? S ekonomickou efektivností takový přístup nemá nic společného.**

Odkud se bere nespokojenost

Radim Valenčík

Na *!Argumentu* uveřejnila **Veronika Sušová-Salminen** úvahu, která stojí nejen za přečtení, ale i promyšlení. Několik vynikajících postřehů. Nedalo mně to a položil jsem k jejímu rozboru několik otázek. Nejdříve však úvaha:

Odkud se bere nespokojenost "velké skupiny osob" aneb Úvahy o ztracené dekádě Veronika Sušová-Salminen

Aktuální zpráva ministerstva vnitra České republiky o extrémismu konstatovala, že v Česku vznikla "*velká, indiferentní, skupina osob, která vyjadřuje nespokojenost se současným společenským uspořádáním a směřováním státu*". Jinak rutinní zpráva zároveň varuje, že tato "skupina osob" je lehkým cílem manipulací pro extremistické a xenofobní politiky. Nespokojení občané se podle ministerstva charakterizují tím, že "nedůvěřují vládě" a "demokratickému systému" a dále "nesouhlasí se zahraničním směřováním státu". Zpráva či její autoři došli dokonce k tomu, že píšou o tom, že nespokojení občané nesdílejí "hodnoty" typické pro systém, nenacházejí v něm "oporu" a nevidí v něm přínos pro sebe.

Samozřejmě jenom těžko můžeme od ministerstva vnitra, navíc od zprávy o extrémismu, očekávat nějakou hlubší analýzu takto popsané situace. To by nebylo fěr. Pomineme teď do očí bijící nekonzistenci – proč má být nespokojenost hned dávána do jednoho pytle s politickým extremismem. Zpráva tvrdí, že tato velká skupina osob má tendenci k manipulaci a také k hledání "alternativ" v konspiračních teoriích. Tím se těmto nespokojeným občanům přisuzuje spíše "pasivní" role někoho, kdo "podléhá" vlivu, ale nemá ve skutečnosti vlastní politickou subjektivitu. Ovšem od ministerstva vnitra asi ani takový výklad moc nepřekvapí, občany celkem tradičně a bez ohledu na režimy vidí prismaticem kontroly populace, případně politiky těla (všimněte si slovníku zprávy, která mluví ne o *občanech*, nýbrž o *osobách*). Konečně zpráva přiznala, že v české společnosti existují "dlouhodobé společenské antagonismy", které potom zvyšují míru agresivity. Opět se **nijak nevěnuje tomu, v čem tyto "antagonismy" a "nespokojenost" spočívají a jaké mají vlastně kořeny a proč je zmiňuje ve zprávě o extrémismu.**

Proměny systému po globální finanční krizi

Pokusím o vlastní vysvětlení na místo ministerstvo vnitra, aniž bych se příliš opakovala. V nedávné eseji jsem se pokusila o neúplné shrnutí situace v české politice v posledních dvanácti letech, tj. od roku 2009, kdy se v českém prostředí naplno projevil negativní dopad globální finanční krize. Krize postupně proměnila stranický systém v Česku. Došlo k další generační výměně politických stran a seskupení, ke vzniku nových politických projektů a k nástupu výrazně populistické artikulace politiky, která mimochodem rozkryla rostoucí propast mezi (neo)liberalismem a demokracií. Za posledních zhruba dvanáct let jsme sledovali vzestup ANO a také pravicových populistů v podobě několika projektů Tomio Okamury. Došlo také k oslabení (bez náhrady) středové levice (sociální demokracie) a vedle toho i komunistů; v krizi se ocitla ODS a další staré strany hájící neoliberální status quo v české společnosti, který zafixovala postkomunistická transformace.

Problémem bylo, že tyto proměny reálně žádné politické, ekonomické a ideové alternativy nepřinesly. Názorně to vidíme dnes, kdy pětikoalice i nově zvolený prezident obhajují znovu v zásadě neoliberální politiku – zvyšování věku odchodu do důchodu a penzijní reforma jsou jenom nejnovější příklady těchto politických kroků. Ukazuje se tak naprostá myšlenková prázdnota vládnoucí pravice, která pořád žije někde v 90. letech. Dalším dnešním problémem je také ochromení politické opozice, která se omezuje jen na hnutí ANO a okamurovskou SPD v pravém politickém spektru.

Politický systém se fragmentoval a polarizoval, nicméně ani jedno nezměnilo nic zásadnějšího z hlediska problémů, které Česko trápí, ať se jedná o další ekonomické směřování (pozice závislé montovny bez větších vyhlídek v měnícím se světě), o rostoucí společenské nerovnosti (příjmové zatím méně, ale mnohem více majetkové), o stále jasnější rozdělení mezi Česko regionů (periferií) a Česko metropolitní (Praha a velká města) a třeba o kvalitu a fungování české demokracie (tj. schopnost politického systému opravdu reprezentovat občany a jejich zájmy, zlepšení politické kultury, snížení závislosti na politickém marketingu, demokratizace

rozhodování). Nešťastně zavedená přímá prezidentská volba, která byla reálně jedinou změnou v politickém systému posledních let, nevnese reformní změny – naopak posílila negativní tendence. V žádném z těchto problémů nedošlo k významnému posunu, byť proměny v politickém systému mezi roky 2009-2013 naznačovaly určitou a celkem logickou společenskou poptávku po "nějaké" změně a hlavně růst nespokojenosti a kritiky.

Ztracená dekáda

Jako další problém se ukázalo nejen konkrétní prosazení reálných změn a ne jen kosmetických úprav, ale i politická a programová formulace požadavků, která by změny mohla prosadit. Příčin je celá řada a jen jednou je nástup ANO jako ve skutečnosti "systémové opozice" s omezeným programem, jenž sliboval řídit stát jako firmu a boj proti korupci. ANO působilo uvnitř systému, který se zároveň dlouhodobě (a nezávisle na ANO) projevuje velmi uzavřeně. V podstatě vše, co považuje z nějakého důvodu za nepřijatelné, se snaží vyloučit prostřednictvím přisvojení si demokracie. V Česku si pravice a média nárokují právo na určení toho, kdo je a kdo není "demokratický" a tím značně deformují hrací plochu. Tento v českém kontextu *mainstreamový* postoj k demokracii je v podstatě autoritářský. Ukazuje na nedokončenou demokratizaci a pohodlnost nekvalitní politické třídy (pokud berete konkurenta jako demokratického protivníka, musíte se namáhat argumentovat ve prospěch svých nápadů a návrhů, pokud z něj uděláte nepřítel, můžete se omezit na nejrůznější formy "exorcismu" namísto programu). Politický boj se tak s nástupem ANO přenesl znovu do boje o "hodnotové" nároky na demokracii a jen velmi omezeně do sféry skutečně programového boje alternativ. V českém prostředí fungují stále velmi silné mechanismy blokování opozice a politických alternativ (a *konkurentů*), které do něj zabudovala neoliberální transformace 90. let a normalizace v 70. – 80. let. Neoliberalismus v Česku zakořenil silně a je dobré si připomenout, že jeho podstatou je izolovat ekonomiku (a konkrétně kapitál) od demokratické politiky (či lépe řečeno od politiky protestu a změny/prerozdělení).

Dalším problémem je podle mého názoru skoro neexistující politická mobilizace. Jistě, média a politický marketing dovedou zdatně povrchně mobilizovat ve prospěch *statu quo* a *proti* jeho zdánlivým nebo skutečným vyzyvatelů, tj. nepřátelům "naší" demokracie či proti "Zlu". Celkově se daří mobilizovat lidi, aby měli pocit "bytí na té správné straně", horší je to s mobilizací lidí, aby takřkajíc "byli na svojí straně". Povrchní marketingová mobilizace se nerovná politické mobilizaci zdola s konkrétními cíli a požadavky, o kterou by se mohla opřít politická síla změny.

Jinak řečeno a nutně zjednodušeno, společenské antagonismy nezmizely, naopak se zostřovaly, ale Česko spíše přešlapovalo na místě. Politický systém si ani s antagonismy a ani s požadavky na změnu neuměl poradit. Můžeme si pomoci metaforou politické "ztracené dekády", kterou známe například z Latinské Ameriky 80. let 20. století. Příčin pro to bude mnoho, včetně už zmíněné blokace opozice a alternativ či celkové nedůvěry v politiku, kterou produkuje sama současná politika. Je tu rovněž problém atomizace společnosti, kterou neoliberalismus a tekutá modernita (včetně třeba virtuální komunikace v sítích) spíš podporují.

Externalizace politického odcizení

Konečně i ona **tendence nějaké části nespokojených občanů ke "konspiračním teoriím"** (i když i tyto je třeba opravdu rozlišovat) představuje vizitku současného stavu společnosti a politiky. Jednak jde o diagnózu důvěry k institucím a autoritám obecně a formu kritiky lidovou revoltou. Také zpráva ministerstva vnitra přiznává, že smyslem spoléhání se na konspirační teorie je nalezení určité alternativy k současnému systému, od kterého se "velká část" lidí cítí *odcizená*. Nejde se ale také zhabit dojmu, že autoři vidí v paušálním spojení mezi nespokojenými "osobami" a "konspiračními teoriemi" (případně dezinformacemi či xenofobií) způsob, jak nespokojenost zasadit do *nelegitimního* rámce. Vedle toho jde o vizitku věku virtuální komunikace. Ta vzestup "konspiračních teorií" podporuje už jen prostřednictvím zpeněžení obsahu, který veřejný prostor neúprosně podřizuje pravidlům reklamy, a anonymity doplněné falešnou "demokratizací" (lékařem, jaderným fyzikem, historikem nebo kriminalistou se může stát každý bez ohledu na cokoli jiného). A konečně v mnoha případech, se jedná bohužel i o úpadek vzdělání a vzdělanostních standardů viditelný v (nejen) české společnosti. Ovšem pravdou také je, že stále jasnějším příznakem vzdělanostního úpadku jsou i ony "úspěšné" povrchní marketingové mobilizace.

V situaci válečného konfliktu, **nastupující krize závislého exportního modelu**, propadu reálných příjmů, chudnutí středních tříd a perspektivy dalšího osekávání sociálního (a zdravotního) systému bude nespokojenost "velkých skupin" českých občanů pravděpodobně růst. **Jenže současná pětikoaliční vláda má spíš tendenci i nadále tyto lidi odsouvat mimo politiku prostřednictvím nějaké formy represe či blokace opozice, než brát vážně sociální a politické příčiny jejich nespokojenosti. Případně se bude snažit jejich nespokojenost externalizovat (například argumentem, že za ní může Putin nebo ruská propaganda).** Není divu. Brát rostoucí nespokojenost vážně by totiž znamenalo přiznat si, že **vláda a status quo, který za každou cenu hájí, není řešením problémů, ale jejich nedílnou součástí.** Dalším velmi závažným problémem je, že za obzory současné pětikoalice zatím není nikdo, kdo by mohl nabídnout alternativní politický a sociální projekt pro Česko v 21. století. O tak potřebné demokratizaci české "demokracie" si můžeme zatím nechat zdát.

Celé zde: <https://casopisargument.cz/?p=48490>

K tomu několik otázek ode mne:

1. Jaký je podíl mezi těmi **nespokojenými**, kteří podléhají xenofobii, konspiračním teoriím, manipulacím, populistické nabídce jednoduchých řešení apod. a těmi **nespokojenými**, kteří mají otevřenou mysl, snaží se čelit manipulaci, hledají k sobě, k akčnímu spolenectví cestu s důvěrou v kvalifikované poznávání reality?

2. **Který typ nespokojenců je schopen efektivně čelit destruktivní politice této vlády** a otevřít cestu k pozitivnímu, komplexnímu řešení současných problémů?

3. Jsou nespokojenci, kteří nechtějí používat rozum, **nepřátelé, nebo spojenci této vlády**, tj. nemýlí se snad náhodou vláda, pokud je považuje za nepřátele?

4. A nemýlíme se náhodou my, kteří hledáme kvalifikovaná řešení současných problémů, když osoby, které odmítají (a někdy velmi zarputile) překročit práh jednoduchých řešení, považujeme za spojence a **dokonce jsme ochotni se jim podbízet**?

5. Není to dokonce tak, že "**strašení**" **populistickými, xenofobními nespokojenci zastávajícími konspirační teorie je spojeno se snahou manipulovat vládnoucí politickou reprezentací tak, aby měla pocit "nadřazenosti"** (ve smyslu – "jsme přece lepší než oni").

6. Neměli bychom se naopak my od "zarputilých nespokojenců" (tedy těch, kteří volají po jednoduchých řešeních a mají neúctu ke vzdělanosti, kvalifikovanosti, odbornosti, používání rozumu) **distancovat** a jednoznačně se orientovat na ty (řadové, obyčejné či jak je nazveme) nespokojence, kteří si uvědomují diletantství a intelektuální ubohost současné vládnoucí politické reprezentace a **čekají z naší strany servis, které jim umožní jimi pocit'ovanou a oprávněnou intelektuální převahu ještě zvýšit**?

7. **Jak velkou intelektuální převahu** potřebujeme dosáhnout a lze ji dosáhnout vně systematického úsilí o sjednocování názorů na bázi komplexního přístupu k řešení současných problémů?

A ještě jednu otázku v diskusi k tomu přidal **Petr Hampl**:

Jaký je vztah mezi "rasistickou konspirační atd. opozicí" a vládnoucí oligarchií? Není tam nějaká forma symbiózy? A není tam dokonce tichá podpora?

Odověď na otázky k příčinám nespokojenosti

Petr Hampl

V návaznosti na článek v časopisu *Argument!* jsem zformuloval několik otázek. Potěšilo mě, že na ně velmi rychle a současně promyšleně zareagoval **Petr Hampl**. Jeho odpovědi jsou důležité i z hlediska úvah směřujících k penzijnímu systému, které provedl v rozhovoru pro *Novinky* ústavní právník **Jak Kysela**, viz:

https://www.novinky.cz/clanek/domaci-kysela-otazku-naroku-na-zvyseni-penzi-by-mel-rozlustit-us-40423231#utm_content=ribbonnews&utm_term=kysela%20penze&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz

K otázkám o "nespokojencích":

Petr Hampl

1. Jaký je podíl mezi těmi **nespokojenými**, kteří podléhají xenofobii, konspiračním teoriím, manipulacím, populistické nabídce jednoduchých řešení apod. a těmi **nespokojenými**, kteří mají otevřenou mysl, snaží se čelit manipulaci, hledají k sobě, k akčnímu spolenectví cestu s důvěrou v kvalifikované poznávání reality?

Mezi těmi, kdo převažují na náměstích, ale i v různých "vlasteneckých spolcích" jednoznačně převažuje lumpenproletariát ducha. Tedy lidí, kteří si chtějí vybit frustraci a slyšet primitivní konspirační vyprávění. Z mnohých z nich to vyrobila "alternativa". Skutečná opozice je rozptýlená a nemáme žádnou představu o tom, jak je velká. Můj soukromý odhad je, že se jedná o srovnatelně velkou skupinu jako konspirativci.

2. **Který typ nespokojenců je schopen efektivně čelit destruktivní politice této vlády** a otevřít cestu k pozitivnímu, komplexnímu řešení současných problémů?

To je spíš řečnická otázka.

3. Jsou nespokojenci, kteří nechtějí používat rozum, **nepřátelé, nebo spojenci této vlády**, tj. nemýlí se snad náhodou vláda, pokud je považuje za nepřátele?

Lumpenproletariát ducha hraje naprosto zásadní roli pro udržení současné moci. Jednak blokuje vznik skutečné opozice, a kromě toho působí jako odstrašující faktor pro mlčící většinu. Zdá se, že minimálně část

vládnoucí moci si to uvědomuje, takže vidíme směs teatrálních (a fakticky velmi mírných) represí a tiché podpory.

4. A nemýlíme se náhodou my, kteří hledáme kvalifikovaná řešení současných problémů, když osoby, které odmítají (a někdy velmi zarputile) překročit práh jednoduchých řešení, považujeme za spojence a **dokonce jsme ochotni se jim podbízet?**

Já osobně je za spojence nepovažuji. Ale celkově to je otázka momentálních zájmů. Umím si představit, že pokud např. KSČM chybí jedno procento hlasů k překročení nějaké hranice, může být rozumnou strategií získat ty hlasy v téhle skupině. I za cenu nějakých kompromisů.

5. Není to dokonce tak, že "strašení" populistickými, xenofobními nespokojenci zastávajícími konspirační teorie je spojeno se snahou manipulovat vládnoucí politickou reprezentací tak, aby měla pocit "nadřazenosti" (ve smyslu – "jsme přece lepší než oni").

Samozřejmě, že ano! Ale spíš se jedná o příznivce, aktivisty a podporovatele. "Když budete kritizovat Fialovu politiku, budete jako tihle zoufalci."

6. Neměli bychom se naopak my od "zarputilých nespokojenců" (tedy těch, kteří volají po jednoduchých řešeních a mají neúctu ke vzdělanosti, kvalifikovanosti, odbornosti, používání rozumu) **distancovat** a jednoznačně se orientovat na ty (řadové, obyčejné či jak je nazveme) nespokojence, kteří si uvědomují diletantství a intelektuální ubohost současné vládnoucí politické reprezentace a **čekají z naší strany servis, které jim umožní jimi pocit'ovanou a oprávněnou intelektuální převahu ještě zvýšit?**

Můj názor je, že jakékoliv okázalé "distancování se" pouze vyvolá neproduktivní spory. Vládnoucí skupina bude v každém případě vytvářet dojem, že se jedná o totéž.

nicméně schopnost oslovit i lidi, kteří mají svým sociálním postavením blíže k vládnoucí elitě, ta je životně důležitá.

7. **Jak velkou intelektuální převahu** potřebujeme dosáhnout a lze ji dosáhnout vně systematického úsilí o sjednocování názorů na bázi komplexního přístupu k řešení současných problémů?

To se špatně měří a definuje. Ale rozhodně takovou, abychom byli schopni racionálního jednání založeného na analýze situace - na rozdíl od konspiračních skupin na obou stranách (jestli se lidstvo snaží vyvraždit Bill Gates nebo Putin, to je už detail).

K tomu:

Považuji Hamplovy odpovědi za velmi důležité, zejména v současné době invazivní politiky vlády namířené proti občanům naší země i proto naší zemi. Můžeme si za to sami, protože jsme proti tomu, co se děje, nepostavili včas hráz rozumu. A tak to zatím prochází...

Ústavní právník Kysela o penzích

Radim Valenčík

Před několika málo dny (20. 2.) uveřejnily *Novinky* rozhovor s ústavním právníkem **Janem Kyselou**. Z hlediska právní teorie podnětný. V ekonomických úvahách však hodně mimo a v podstatě převzal argumentaci vlády, nebo jí prostě podlehl. Jeho omyly stojí za to uvést na pravou míru, protože **destruktivní politice vlády je nutné bránit se s použitím rozumu, úctou k pravdě a kvalifikovaného přístupu k realitě**. Dokud většina těch, kteří jsou nespokojení (o kterých jsem psal včera a především) se nevyzbrojí tím, co lze zjednodušeně vyjádřit "**rozum + pravda + odbornost**", nepodaří se současnou invazivní politiku zaměřenou proti naší zemi zastavit.

Z rozhovoru s J. Kyselou vybírám jen pasáž týkající se ekonomické problematiky, kde se mýlí. Jeho právní pohled je velmi kvalifikovaný, a pokud se problematika dostane k soudu a soud si opatří kvalitní ekonomický rozbor, pak bude mít tato vláda velký problém. Nyní již zmíněná pasáž:

"Do hry pak vstupuje posouzení samotné právní úpravy a v tom by dle mého názoru problém nebyl. Je tu legitimní účel, který vláda sleduje, a to je zachování udržitelnosti důchodového systému. V tomto ohledu mi rozhodnutí vlády připadá racionální. Chcete-li vůbec naplnit právo na zajištění ve stáří, potřebujete na to finance. Ve chvíli, kdy ale necháte systém vykrváčet pro jednu konkrétní, tedy tu dnešní, skupinu důchodců, vyvstává otázka, jestli budete mít prostředky na ty budoucí."

Celý rozhovor (a stojí celý za přečtení) je zde:

https://www.novinky.cz/clanek/domaci-kysela-otazku-naroku-na-zvyseni-penzi-by-mel-rozlustit-us-40423231#utm_content=ribbonnews&utm_term=kysela%20penze&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz

K tomu, co ve výše citované pasáži říká J. Kysela, lze vznést hned několik kritických poznámek:

1. **Průběžný penzijní systém nemůže ze své podstaty "vykrvácet"**, je financován z aktuálních odvodů z příjmu fyzických osob.

2. **To, co vláda udělala, je nikoli "ochrana" budoucích důchodců, ale podraz na budoucí důchodce.** Je to totiž precedens, který nejenže přinese útrapy současným penzistům (to není ten nejhorší důsledek tohoto kroku vlády), ale (pokud projde) **umožní tuto příjmovou represi uplatnit právě proti skupině budoucích důchodců.** Především však **podrývá důvěru v průběžný penzijní systém**, ve společenskou smlouvu, o kterou se opírá, a tím **podrývá to nejdůležitější: Motivační roli tohoto systému k dobrovolnému individuálnímu prodloužení doby výdělečného uplatnění**, tj. k tomu, co umožňuje zabezpečit trvalou udržitelnost penzijního systému. (Mj. proto nazývám politiku současné vlády invazivní, směřující proti naší zemi.)

3. Demagogicky uváděný loňský deficit 80 miliard (kterým se argumentuje nezbytnost chybného řešení):

- Za prvé: **Nebyl dostatečně doložen a zdokumentován** (na co peníze šly).

- Za druhé: Z podstatné části byl zaviněn **souběhem obrovské inflace a tragicky chybně nastavených předčasných odchodů do důchodu.** Problém šlo řešit, ale vláda jej doposud neřeší. Diletantismus, nebo záměr?

4. Udržitelnost penzijního systému je zásadní pro každou zemi. Bezprostředně souvisí s **typem sounáležitosti**, který v zemi existuje, a má výrazný vliv na **kvalitu i dynamiku ekonomického růstu.** Jenže to, co dělá vláda, **jde právě proti tomu. Snižuje výkonnost penzijního systému, tj. podrývá důvěru v něj, a podrývá tak možnost zabezpečit dostatečné zdroje motivacemi všech zúčastněných k dobrovolnému prodloužení doby výdělečného uplatnění na základě individuálních fyzických a psychických dispozic.**

5. A jen takový detail. Současný penzijní systém by byl v rovnováze, pokud by nebyl záměrně vyváděn z rovnováhy. **Problém začne až od roku 2040 a je zvládnutelný.**

K tomu podrobněji, ale přesně a stručně zde: <https://radimvalencik.pise.cz/10759-penze-o-co-jde-shrnuti.html> (Důležité!)

Shrnutí: Pokud se tato valorizace dostane k soudu a pokud soudci přihlédnou alespoň trochu k tomu, co říká kvalifikovaný ekonomický pohled, pak by tato vláda měla dostat intelektuální výprask. A jsme u toho, proč potřebujeme **"rozum + pravdu + odbornost"**. Pokud se tímto nevyzbrojí dostatečný počet normálních lidí, tak si s námi ti, kteří nereprezentují zájem naší země, budou dělat cokoli.

Důchodci mají zachránit rozpočtový deficit?

Jana Simonová

Návrh vlády na snížení valorizace penzí provokuje zbytečný mezigenerační rozkol ve společnosti, a přitom je neúčelný a falešný z několika důvodů.

1. Návrh **není promyšleným krůčkem k realizaci smysluplné důchodové reformy**, nýbrž jednoduchým nápadem, jak co nejrychleji snížit rozpočtový deficit, a to na úkor těch, kteří se nemohou moc dobře hájit.

2. Nepřispívá k funkčnímu řešení, ale skutečným cílem je **rychlý příjem do státního rozpočtu.** To je asi důvod, proč vláda tlačí na zrychlené projednávání, i když pro to z hlediska ústavy není důvod.

Vláda argumentuje tím, že mladší generace se obává, že nebude mít dost vysoké důchody, a chce, aby se dnešní důchodci s dalšími generacemi podělili. Je třeba se proti těmto desinformacím bránit a vysvětlit, že nemáme důchodový fond, ve kterém by se přebytky střádaly pro další generace, ale průběžný systém, který se vztahuje ke státnímu rozpočtu jen saldem a kladné saldo spadne každý rok do státního rozpočtu, a tím sníží rozpočtový schodek. **Snížením valorizace se nic neušetří pro další generace.**

3. Návrh vlády je založen na **předpokládaném schodku důchodového účtu 80 mld. v nadcházejícím období.** Tak vysoký schodek v minulosti nikdy nenastal, ani vloni, kdy docházelo k mimořádným a nad zákonem stanoveným nárůstům důchodů. Naopak čísla za rok 2022 ukazují, že **v tak náročném roce, kdy inflace dosahovala 18 % a vláda dotovala důchodový systém mimořádnými přídávky v létě, valorizací a novými přídávky na výchovné, výdaje ze státního rozpočtu přesto činily jen 25, 8 mld.** Důchodové dávky převyšovaly příjmy důchodového účtu a jen o 5 % a úhrada tohoto záporného salda stála státní rozpočet méně než půl procenta výdajů státního rozpočtu. Klíčový závěr je ten, že **neexistuje reálný důvod pro vládní návrh snížené valorizace, zejména ne ve zrychleném režimu projednávání.**

Podíváme-li se na důchodový účet v posledních 10 letech, je zřejmé, že **saldo velmi souvisí s celkovým hospodařením státu.** Podle údajů MF byly výdaje na důchodové dávky v roce 2022 jen o necelých 26 mld. Kč vyšší než příjmy důchodového systému. V roce 2021 však doplácel státní rozpočet na důchody jen 2,3 mld., což nevybočuje z obvyklé roční ztráty na důchodech v rozsahu jednotek mld. V minulých desetiletích byly jen dvě

období s větším záporným saldem, a to v roce 2020 se saldem 40,5 mld. (Covidový útlum ekonomických aktivit) a v letech 2011 až 2014, kdy bylo záporné saldo důchodů okolo 50 mld. ročně (první důchodová reforma). V letech Babišovy vlády v letech 2018 a 2019, kdy fungovalo EET, bylo naopak dosahováno kladného salda ve výši 18,6 a 16,4 mld.

Pokud jde o rok 2023, vláda učinila několik neprozíravých rozhodnutí, které přispějí k většímu deficitu státního rozpočtu v roce 2023. Např. zrušení EET, které přinášelo i při nízké inflaci a při neuplatnění EET pro vysokopříjmové kategorie OSVČ, více než 14 mld. ročně. Negativní dopad na státní rozpočet budou mít i tisíce zbytečných předčasných odchodů do penze, ke kterým vláda lidi v předdůchodovém věku koncem minulého roku silně motivovala, přímo vyzvala.

Díky vysoké inflaci, měl však státní rozpočet adekvátně vyšší příjmy. Často se uvádí, že inflace dosahující až 18 %, zvedla vloni příjmy do státního rozpočtu o nejméně 150 mld. Stejně vysoké příjmy se dají předpokládat i letos, protože inflace je stále na 19 % a zastropování energií pro konečné uživatele fungovalo jen v lednu, protože od února již trh nabízí nižší ceny než bylo zpackané zastropování cen státem.

Zde je dobré připomenout mimořádné zisky CEZu, které v roce 2022 dosáhly více než 300 mld., tj. 12krát více než ztráta důchodového systému. Bohužel vláda nezastropila mimořádné příjmy ČEZu a velkých bank (také v řádu stovek miliard), a tak zhatila přirozenou možnost využití výjimečných příjmů pro krytí deficitu ze státního rozpočtu. **Místo podílu na mimořádných ziscích ve výši několika set mld. se vláda rozhodla, že konsolidaci veřejných financí musí zachránit důchodci. Podává návrh, který přinese každoročně kladné saldo důchodového systému do státního rozpočtu. Takže důchodový průběžný systém se stane pravidelným zdrojem příjmu státního rozpočtu.**

Přestože je obecně známé, že efektivní vláda se musí postarat o správné vybírání daní, vláda neudělala nic na zlepšení příjmové stránky rozpočtu, naopak osvobodila OSVČ od povinnosti platit daně a nechala jejich placení na jejich libovůli. Takže 32 let po přechodu na tržní ekonomiku Česko toleruje fakt, že jen někteří poplatníci musí platit daně. Jiní si mohou zvolit kolik chtějí platit. Jiní jsou v nebezpečí, že budou opět platit nespravedlivou daň ze superhrubé mzdy. Dalším nešvarem je rovná neprogresivní daň, která zvýhodňuje velké zisky v neprospěch malých, což není v žádné vyspělé zemi na světě. Dále v Česku existuje nepřehledné množství daňových výjimek, které zesložitují výběr a kontrolu a digitalizaci daní. Navíc vláda jakoby přikrývá všechny daňové neřesti, nemluví se o problémech. Je třeba otevřít společenskou debatu o našem daňovém systému, vysvětlovat proč jsou tolerovány daňové úniky, zveřejňovat ty podniky, které utíkají do daňových rájů a nepřispívají do rozpočtu, přestože používají naše infrastruktury a Česko je zdrojem jejich zisků. Možná se obejdeme bez jejich výrobků a služeb.

Konsolidace veřejných financí je velice potřeba, ale dá to hodně práce, pokud by měla přispět k narovnání daňové zátěže a posílení daňové spravedlnosti. Zejména je třeba se podívat na strukturu příjmů, a zkonsolidovat celý daňový systém. **Vláda se soustředila jen na to nejjednodušší a zároveň dost ubohé řešení: snížit příjmy důchodcům. Přitom neudělala nic, aby nedopustila enormní růst cen energií v roce 2022. Tím podpořila nejvyšší a zbytečnou inflaci, která je sice vítaným zdrojem růstu státního rozpočtu, ale velkou zátěží pro občany a důchodce.**

Občané jsou zdanění na každém kroku (DPH, spotřební daň, daň z nemovitosti, sociální a zdravotní, o mnoho více než podnikatelé). Jen na dani z příjmu, fyzické osoby přispívají do státního rozpočtu 7,3 % a právnické osoby jen 8,6 %. Nejsm expert, ale kde jsou daně ze zisku všech těch velkých podniků jako Škoda, CEZ, Plynárenská atd. atd. a všech, malých a středních podniků, obchodních řetězců.... atd. atd. Je třeba se podívat na systém zdanění, kdo daně platí, kdo má daňové úlevy a proč a kam jdou zisky všech nadnárodních korporací, resp. jaký podíl z jejich zisku jde do našeho státního rozpočtu. Minulý týden jsme se dověděli, že obraty dvou největších potravinových řetězců přesahují 150 mld., z toho mají pryj jen cca 7 % zisku. Kolik z těch 11 mld. zisku jde jako dan ze zisku do státního rozpočtu Česka?

V kontextu příjmů a výdajů státního rozpočtu, problém důchodového salda zatěžuje státní rozpočet jen minimálně, v minulých 5 letech průměrně 6 mld. ročně, tj. okolo 0,3 % státního rozpočtu. Důchodové saldo není žádnou hrozbou pro kolaps systému, protože vláda má mnoho nástrojů, jak si zajistit růst příjmů státního rozpočtu. Jedním z nich, kromě výše zmíněných, je držet inflaci na vysoké úrovni. Jen to jim zajistí příjem několikanásobně vyšší než saldo důchodů. Možná to je důvod k laxnosti při zastropování extra příjmů ČEZu, které by mohlo snížit inflaci i na polovinu, jako tomu bylo v zemích na Západ od nás.

Podle nejnovějších statistických údajů se růst počtu seniorů nad 65 let věku zpomaluje. Zatímco v dekadě 2011 – 2020 rostl počet seniorů nad 65 let ročně o 52,1 tisíce ročně (2,5 %), v roce 2021 a 2022 byl růst jen pětinnový, tj. okolo 11 tisíc seniorů ročně (0,5 % ročně). Růst počtu seniorů nad 65 let věku se tak v Česku zpomaluje a ke konci roku 2022 jejich počet činil 2 169 000. Podstatně rychleji roste počet pracujících důchodců. V poslední dekadě se jejich počet zdvojnásobil a dosáhl počtu 566 000, tj. růst cca o 10 % ročně. Tato čísla jasně svědčí o tom, že stále přibývá seniorů, kteří mohou a chtějí pracovat i v důchodovém věku.

Demografický vývoj závisí na tom, zda se většina mladých lidí rozhodne mít potomky a nebo se rozhodne pro snazší život bez starostí o výchovu dětí. Pokud se část společnosti rozhodne nemít děti, bude mít více času se

věnovat tomu, jak se zaopatřit na stáří s nízkou státní penzí. Rodinám s dětmi by se tento rozdíl měl **vynahradiť dostatečně vysokým příspěvkem za výchovné. Demografický problém se dá dopředu pozitivně ovlivňovat účinnou motivací pro větší porodnost, rozšířením dostupnosti asistovaného těhotenství až do věku 45 let věku ženy, lepším přístupem ke zdravotní péči, k jeslím a školkám, zavedením flexibilních pracovních úvazků a zaváděním motivačních politik ke stabilní porodnosti, podpoře rodiny a k dobrovolnému odchodu do penze.**

Závěrem

Abý nenastal problém v budoucnosti je třeba zbytečně nesnižovat příjmy státního rozpočtu (např. zrušením EET, daňovými úlevami), postupně směřovat k progresivitě a větší spravedlnosti zdanění a důsledně vymáhat daně od všech daňových subjektů. Pokud by se někdy uvažovalo o snížení valorizace, tak se musí vztahovat na všechny občany, a v první řadě na politiky a státní zaměstnance.

Boj o penze i přežití. Co dokáže teorie?

Radim Valenčík

Už začala dramatická bitva o tom, jakým způsobem bude řešena penzijní problematika, která rozhoduje nikoli (jen) o důchodcích, ale zejména a především o budoucím směřování naší země. Tomu je věnována následující série, která bezprostředně souvisí s tím, zda se podaří (či naopak nepodaří) vyjít ze slepé uličky a otevřít cestu k naplnění perspektivní, realistické a přitažlivé vize.

Bliží se projednávání velké penzijní loupeže ve Sněmovně. Patrně v mimořádném režimu, aby současná moc prodemonstrovala:

1. Svoji neschopnost spravovat zemi (před těmi, kteří umí myslet).
2. Svoji ochotu zajít kamkoli (před těmi, kteří ji dosadili, zaúkolovali, drží u moci a ovládají).

Protiústavní snížení reálných starobních důchodů každý rok téměř o jednu desetinu po dobu několika následujících let není škodlivé ani tak tím, že přináší lidem, kteří po velkou část svého života poctivě odváděli velký díl svých výdělků do systému historicky vytvářeného na základě neporušitelné společenské smlouvy. Je škodlivé a nebezpečné tím, že podlamuje jak základ společenské soudržnosti, tak zejména ekonomiky. Jeho hlavním dopadem je totiž DEMOTIVACE. Aktuální demotivace těch, kteří zvažují, zda si nevylepší důchod prodloužením doby výdělečného uplatnění. Především však zablokování perspektivních motivací všech subjektů, které se při vhodně nastavených podmínkách mohou podílet na prodloužení doby individuálního dobrovolného prodloužení doby výdělečného uplatnění podstatné části populace v souladu s individuální kondicí, tj. fyzickými i psychickými předpoklady. Jedná se o poskytovatele vzdělávacích služeb na všech úrovních, zdravotnických služeb zaměřených na to, aby byl člověk co nejdéle fyzicky a psychicky fit, i zprostředkovatele těchto služeb, tj. pojišťoven, které lze zainteresovat na tom, aby se snažily do svého pojistného kmene získat ty, kteří mají zájem o uchování předpokladů pro výdělečnou činnost i ve vyšším věku, a na tom, aby si tyto pojištěnci tyto předpoklady uchovali co nejdéle v souladu s naplněním reálného bohatství svého života a smyslu svého žití.

Řešení, které se vláda rozhodla prosadit silou moci (a ptejme se či, když v důsledku své nekompetentnosti žádnou vlastní nemá), **odstartuje cestu k úpadku ekonomiky a rozvratu společnosti.** K tomu má vláda připraveny další kroky. Místo toho, aby poměr mezi těmi, kteří do penzijního systému přispívají, a těmi, kteří z něj čerpají (v důsledku demografického vývoje bude tento problém aktuální v létech 2040 až 2060) **formou motivací k dobrovolnému individuálnímu prodloužení doby výdělečného uplatnění,** prosazuje **podlomení motivací nuceným, administrativně modifikovaným paušálním prodloužením doby odchodu do důchodu.** Místo lidsky vstřícného řešení prosazuje nikam nevedoucí cestu stresů a útrap. Místo otevření cesty k pozitivním hlubokým strukturálním proměnám ekonomiky směrem k posílení role produktivních služeb, tj. těch služeb, které přispívají k nabývání, uchování a uplatnění schopností člověka, služeb, jejichž rostoucí role bezprostředně souvisí s perspektivnou každé společnosti, vede společnost do slepé uličky.

Shodou okolností a nezávisle na tomto aktuálním dění připravuji k publikování odbornou stať v jednom zahraničním časopisu. Její podstatnou částí je rozlišení dvou typů reformem (resp. reformem a antireformem):

1. Reformem, které problém řeší posunutím společnosti do "vyššího levelu" dynamického, ekologicky šetrného a na člověka orientovaného ekonomického vývoje (kde rozvoj schopností člověka je tím nejvýraznějším faktorem ekonomického růstu), při kterém roste vzájemná důvěra mezi těmi, kteří zemi spravují, a těmi, kteří v dané zemi žijí.

2. Antireformem, které blokují pozitivní změny ve vývoji společnosti, demotivují populaci, vyhrocují vztahy uvnitř společnosti a otevírají prostor pro poziční investování domácím i zahraničním lobby, tj. prostor pro přeměnu již nabytých majetkových a pozičních výhod v ještě větší přerozdělování vytvářeného bohatství v jejich prospěch.

Aktuální dění v naší zemi na konkrétním příkladu penzijní problematiky umožňuje předvést význam nástrojů popisu a analýzy **pozičního investování** (které je hlavní příčinou a nejvýznamnějším faktorem deformací společenského života) k přehlednému rozlišení reformou a antireformou.

Ještě před tím, než předvedu příslušné výsledky, několik metodických poznámek:

1. Mějme neustále před očima, že poziční investování je přeměna majetkové výhody ve výsadu, tj. v pozici, ze které lze diskriminovat oběť pozičního investování a zvyšovat svoji budoucí majetkovou výhodu a tím i míru diskriminace. Má mnoho podob, ale jejím **nejvýznamnější formou je potlačování investičních příležitostí spojených s možnostmi rozvoje, uchování a uplatnění schopností těch, proti kterým poziční investování působí, tak, aby se prosadily investiční příležitosti závislé na dobytých pozicích.**

2. Připravovaná odborná stať a i to, co z ní využiji, vyúsťuje **do dvou obrázků, které významně přispívají k odlišení reformou od antireformy, umožňují nahlížet realitu prostřednictvím nich a identifikovat to, co se bude odehrávat.** Pro orientaci v tom, co se bude dít, je to velmi důležité. A je to důležité i z hlediska poučení pro další země.

3. Penzijní problematika se sice týká jen jedné z mnoha oblastí a jednoho aspektu cesty zvýšení efektivity ekonomického systému (služeb souvisejících s uchováním schopností člověka, resp. jeho lidského kapitálu), ale právě v této oblasti se bude odehrávat to nejpodstatnější a hlavně to, co je nejvíce čitelné.

Proč je analýza pozičního investování tak důležitá?

Poziční investování je přeměna majetkové výhody ve výsadu, tj. v pozici, ze které lze diskriminovat oběť pozičního investování a zvyšovat svoji budoucí majetkovou výhodu a tím i míru diskriminace. Má mnoho podob, ale jejím nejvýznamnější formou je potlačování investičních příležitostí spojených s možnostmi rozvoje, uchování a uplatnění schopností těch, proti kterým poziční investování působí, tak, aby se prosadily investiční příležitosti závislé na dobytých pozicích.

Jedná se v určitém smyslu o ekonomickou základnu, ze které vyrůstá to, co spustilo úpadkovou fázi vývoje naší civilizace. Poziční investování:

- Je přesnější název pro jevy, které jsou v tradici Marxova výkladu reality označovány za vykořisťování, nebo odcizení.

- Odpovídá na otázku, co je zdrojem toho, co intuitivně pocítujeme jako nespravedlnost či považujeme za nespravedlivé.

- Popisuje mechanismy, kterými dochází k segregaci společnosti, omezování vertikální propustnosti, eliminování rovnosti příležitostí.

- Odhaluje to, co dalo podnět k hromadnému spuštění tvorby struktur založených na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad a co zvyšuje efektivnost tohoto krytí.

- Je klíčem k pochopení toho, jak funguje srostlice struktur založených na pozičním investování a vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad.

- Umožňuje odpovědět na otázku, proč došlo k propojení moci vytvářené shora dosazováním manipulovatelných a vydíratelných osob se vzlínáním struktur založených na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad zdola.

- Dává odpověď na otázku, proč v oblasti pozičního investování došlo k omezení konkurence a jak se omezení konkurence v této oblasti promítá i do potlačení konkurence v oblasti podnikání založeném na investicích do rozšíření výroby a inovací.

- Poskytuje určitou oporu pro odhad toho, jak kompaktní je spontánně vzniklá srostlice struktur založených na pozičním investování a vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad (tj. v jakém smyslu a do jaké míry lze považovat současnou globální moc za subjekt ovlivňující dění).

- Je nástrojem k identifikování degenerativního procesu dosazování stále více vstřícně i vynuceně poslušných a současně stále více omezených do globální hierarchie institucionálního systému.

Projevy výše uvedeného (výběr jen toho, co je vidět na první pohled):

- První muž planety rozhodně není prvním mužem planety.

- Všechna mainstreamová media v celém našem civilizačním okruhu mají komentované zpravodajství jako přes kopírák.

- Nejen u nás je v každých volbách nabízené nechutné menu kandidátů, kterým je následně dávana historicky bezprecedentní institucionální podpora (médiu, soudy apod.).

Nyní budeme v přímém přenosu svědky toho, jak se **nositelé pozičního investování zviditelní v plné nahotě při prosazování antireformy v oblasti penzijní problematiky.** K tomu přispějeme grafickým vyjádřením toho, o co jde, formou dvojice obrázků odlišujících reformu od antireformy. Toto grafické vyjádření bylo zpracováno pro potřeby výše uvedené stati.

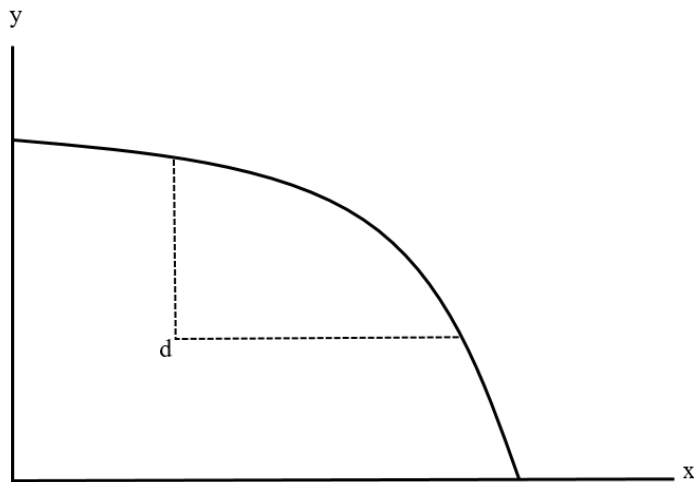
Část 3: Nástroje analýzy pozičního investování

Tato část je trochu náročnější na přemýšlení. Musím alespoň krátce zmínit některé detaily. Čtenáře, který není dostatečně trpělivý, žádám alespoň o to, aby přečetl stručné **shrnutí** v závěru tohoto dílu. Zaměření této

série článků na širší veřejnost neumožňuje podrobný výklad všech detailů, takže se soustředím jen na to nejdůležitější:

1. Hlavní nástroj analýzy pozičního investování – **funkce**, resp. **linie neutrality pozičního investování** – vychází z Nashova vyjednávacího problému, je jeho rozšířením a původním výsledkem našeho týmu, který se danou problematikou zabývá.

2. Nashův vyjednávací problém byl zformulován slavným matematikem, nositelem Nobelovy ceny Johnem Nashem na počátku 50. let (o jeho životě byl natočen oskarový film). Jedná se o velmi obecné vyjádření situace, kdy si dva subjekty (hráči) rozdělují výsledek společné akce. To, o jakou společnou akci může mít nejrůznější interpretace – od každého aktu směny, od každého úvěrového vztahu, uzavření smlouvy až po dělení výsledku podnikání či kořisti jakéhokoli typu. V našem případě budeme uvažovat **dopady reform** v námi sledované oblasti. O co jde, vidíme na následujícím obrázku:

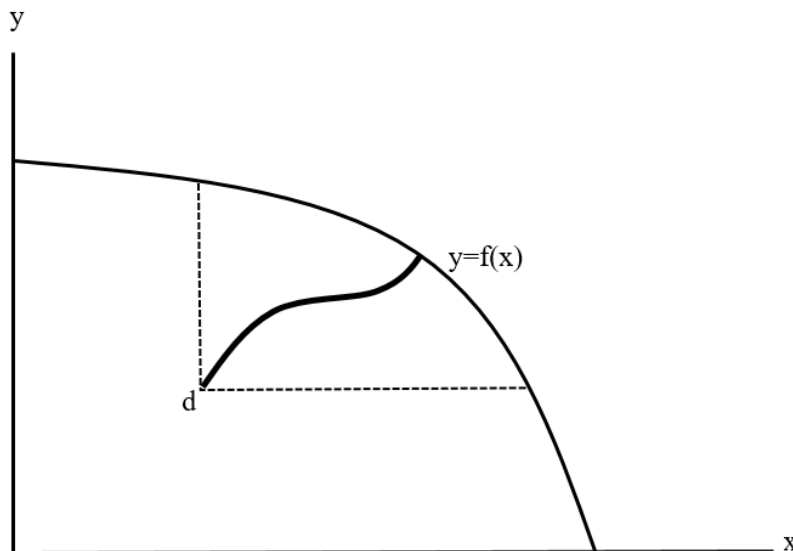

x, y souřadnice, které vyjadřují výplaty jednotlivých hráčů

S množina dosažitelných výplat ohraničená křivkou (obloukem)

d výchozí situace, nazýváme ji bod nedohody tj. rozdělení výplat v případě, že by kespolečné akci nedošlo

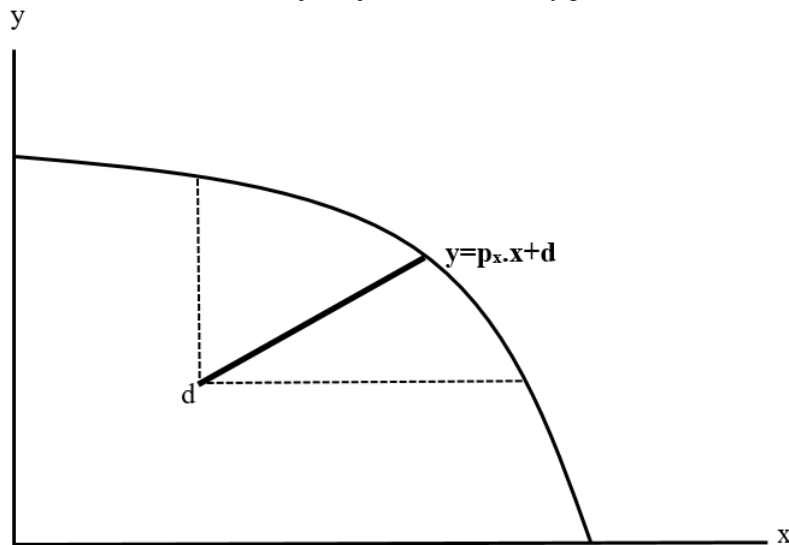
3. Na následujícím obrázku vidíme Nashův vyjednávací problém doplněný o funkci neutrality pozičního investování, která je označena standardním vyjádřením funkce jako $y=f(x)$:

Funkci neutrality pozičního investování tvoří body, ve kterých dochází k takovému rozdělení výplat, že se možnost využívat poziční investování oproti výchozí situaci nezmění, tj. pokud určité poziční investování již existuje, jeho role se ani nezvýší ani nesníží. V případě, že poziční investování neexistuje (což je zvláštní případ

předcházejícího), pak jde o takové rozdělení výplat, které neumožňuje využít poziční investování žádnému z hráčů vůči druhému hráči v dalším kole, tj. při další společné akci.

Následující obrázek ukazuje zjednodušení, které spočívá v tom, že pro větší názornost funkci neutrality pozičního investování znázorníme jako linii neutrality pozičního investování.

Pro znalce dodávám: V ekonomii produktivní spotřeby hraje poziční investování obdobnou roli, jakou má indifferenční křivka v neoklasické ekonomii.

Pro ilustraci a lepší srozumitelnost uvedu paradox, který vzniká v ultimátních hrách. Jedná se o experimenty, v nichž kouzelný dědeček (experimentátor) nabízí hráčům určitou částku (například 100 korun), aby si ji v některé alternativě výplat v desetikorunách rozdělili. Jeden z hráčů dává nabídku, druhý buď souhlasí, nebo rozdělení odmítne. Když souhlasí, rozdělí se podle návrhu, když nesouhlasí, nikdo nedostane nic. Nabídky rozdělení 90 (nabízejícímu) : 10 (druhému hráči) jsou ve velké většině případů odmítnuty, i když odmítající hráč přijde o 10 či více korun. Statisticky se hráči většinou spokojí s rozdělením 60:40, ale někteří bezpodmínečně trvají na rozdělení 50:50. Je to jen záležitost psychologie, např. závidění či pocitu křivdy, nebo existuje hlubší příčina, kterou může odhalit model pozičního investování? Lze ukázat, že model pozičního investování dává nejlepší odpověď. Vyplyvá z něj i to, že subjektivní pocity (pocit křivdy, závidění, nespravedlnosti) jsou odvozeny z individuální i přenesené společenské zkušenosti a jako takové jsou zakotveny v rozhodovacích psychologických mechanismech člověka, aniž si to dostatečně uvědomujeme. Podobné situace mohou vznikat v již zmíněných případech dělení kořisti, výsledků společenského podnikání, ve vztahu zaměstnanec-zaměstnavatel apod.

V případech společenských reforem zaměřených na stimulování výkonnosti a rozdělení vytvořeného bohatství si vědomě či podvědomě lidé, kterých se reformy dotýkají, kladou otázku: **Je daná reforma zaměřena na zlepšení fungování ekonomiky (případně na řešení určitého problému, který je nutné řešit), nebo se do ní prosadil zájem těch, kteří z titulu majetkové převahy mají možnost ovlivnit chování vlády (kdy případně uváděná nutnost řešení určitého problému je jen záminkou) a v dalším vývoji si ještě více upevnit své pozice na úkor těch, kterým formou antireformy (či, jak se někdy říká "lidožroutské" reformy) odnímají větší část prostředků k životu, než dříve?** Zde již vidíme základní dilema, které většina lidí v souvislosti s vytvářením svého postoje k reformám řeší.

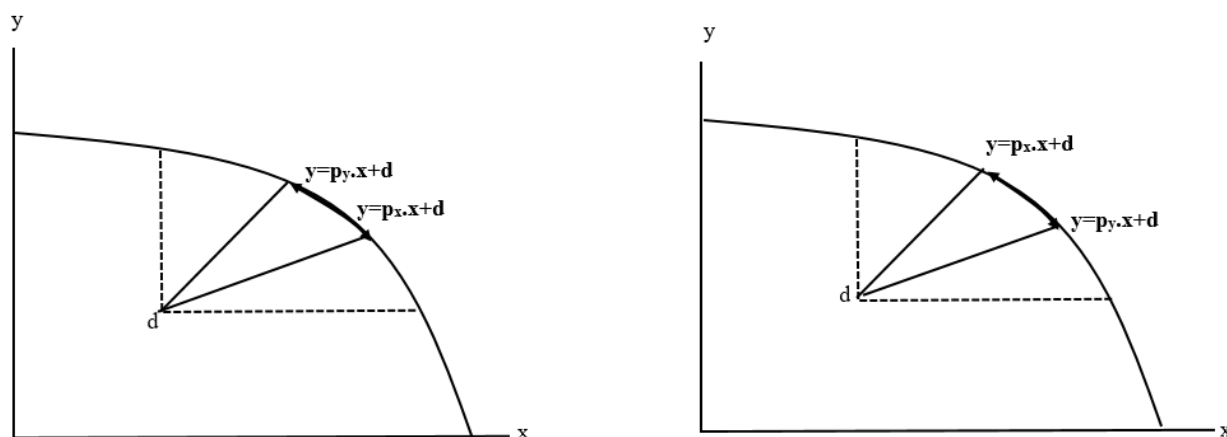
Shrnutí

Při realizaci každé reformy většina lidí řeší dilema, zda je daná reforma skutečně ku prospěchu většiny, nebo zda je jen způsobem, kterým si lobby, jejichž vliv pochází z majetkové převahy, touto reformou neposilují své pozice. A to ať si to ten či onen člověk uvědomuje, nebo ne. Z tohoto hlediska stojí za to, aby si každý uvědomil, že ve společnosti existují různé možnosti, formy, cesty a mechanismy přeměny majetkové výhody ve zvýhodnění jedněch a znevýhodnění druhých. Pokud jsou tyto možnosti vyvažovány vytvářením více či méně rovných podmínek pro rozvoj, uchování a uplatňování schopností člověka, může se společnost zdárně rozvíjet. Pokud však dochází k systematickému posilování role pozičního investování a omezování rovnosti příležitostí, vydává se společnost na cestu k úpadku. Jak si ukážeme, teoretické nástroje vyvinuté k analýze pozičního investování umožňují velmi přesně odlišit reformy od antireform (resp. "lidožroutských" reforem).

Část 4: Konflikt či dohoda?

To nejdůležitější z tohoto dílu je zformulováno v závěru. Čtenáři doporučujeme, aby si s pochopením názorného vyjádření reálných situací přeče jen určitou práci dal.

Nyní se budeme věnovat situaci, kdy hráči vidí odlišně to, kam až mohou ustoupit při rozdělení výplat. Názorné vyjádření této problematiky vidíme na následujícím obrázku:

x, y souřadnice, které vyjadřují výplaty jednotlivých hráčů

S množina dosažitelných výplat ohraničená křivkou (obloukem)

d výchozí situace, nazýváme ji bod nedohody tj. rozdělení výplat v případě, že by ke společné akci nedošlo

$y = p_x \cdot x + d$ linie neutrality pozičního investování, jak ji vidí hráč X

$y = p_y \cdot x + d$ linie neutrality pozičního investování, jak ji vidí hráč Y

(Rozhoduje spodní index u koeficientu p , kterému odpovídá sklon linie neutrality pozičního investování.)

Levá část obrázku:

Pokud budeme uvažovat množinu, která splňuje předpoklad dosažitelnosti, individuální a kolektivní racionality, tak při splnění minimální záruky, kterou požaduje hráč X, má hráč Y větší výplatu, než při splnění jeho minimální záruky, a naopak. Tj. **existuje** prostor pro vyjednávání.

Pravá část obrázku:

Pokud budeme uvažovat množinu, která splňuje předpoklad dosažitelnosti, individuální a kolektivní racionality, tak při splnění minimální záruky, kterou požaduje hráč Y, má hráč X menší výplatu, požaduje ke splnění jeho minimální záruky, a naopak. Tj. **neexistuje** prostor pro vyjednávání.

Z toho vyplývá první série obecných závěrů (které budeme konkretizovat, že přejdeme k problematice systému penzijního pojištění):

1. Pokud ve společnosti nemá docházet k vyhrocování problémů, je nutné reformy realizovat tak, aby se pěstovala atmosféra důvěry a prostor pro vyjednávání byl co nejširší.

2. Dobře připravené a ekonomicky efektivní reformy by měly posouvat hranici dosažitelných výplat směrem k vyšším výplatám, antireformy posouvají hranici opačným směrem.

Tyto závěry lze považovat za triviální, interpretace jejich názorného vyjádření na konkrétní problematice (v našem případě půjde o změny v penzijním systému v České republice) přinese důležité poznatky a umožní lépe pochopit, o co jde.

K tomu se dostaneme v dalším díle, ve kterém zformulujeme následující důležité tvrzení: **Kroky současné vlády v oblasti penzijního systému vykazují všechny znaky antireforem, resp. "lidožroutských" reforem, a to přímo učebnicovým způsobem.**

V této souvislosti stojí za zdůraznění i to, že odlišné vidění reality je projevem nedokonalé racionality a neúplné racionality hráčů (při dokonalé racionalitě a plné informovanosti by oba hráči viděli realitu shodně). V případě společenské reality a zejména při odhadování a oceňování budoucnosti je to zcela přirozené. Nikdo není vševědoucí. Nicméně i z uvědomění této skutečnosti vyplývá určitý závěr: Je důležité sledovat, kdo se snaží při ovlivňování pohledu účastníků (hráčů) o zvýšení jejich informovanosti a racionality, a kdo tomu brání. I to je důležitým indikátorem při odlišení reforem od antireforem.

Ať již se nejbližší vývoj bude ubírat jakýmikoli peripetiemi, jednou navždy zůstane teorie obohacena o tento konkrétní příklad. Aparát, který v této sérii článků nabízíme, umožňuje podstatu probíhajícího dění přesně zdokumentovat a uchovat to nejvíce poučné pro budoucnost. To bude důležité i při nápravě důsledků politiky této vlády.

Část 5: Obecné schéma reforem a antireforem – jak se realita stává čitelnou

V této části se budeme věnovat interpretaci **dvojice obrázků**, které názorně vystihují odlišnost (polaritu) skutečných reforem a antireforem ("lidožroutských" reforem). Víím, že někteří budou mít určitý problém s tím, jak to, co je na papíru (přesněji na obrazovce počítače či mobilu) převést do podoby "čtecího prizmatu", tj. nástroje, který v záplavě nejrůznějších dílčích jevů umožňuje identifikovat a sledovat to nejdůležitější, návazně

pak (a o to jde) předvídat budoucí vývoj. Toho, komu se nepovede osvojení tohoto nástroje napoprvé, mohu uklidnit. Mnoho mých studentů má s podobnými grafy značné problémy. Kdo nemá zkušenosti s osvojováním abstraktních konstrukcí ke čtení reality, potřebuje trochu času a několikrát opakovaní použití abstraktní konstrukce, než si ji jako "čtecí prizma", které mu pak připadne jako zcela samozřejmé, osvojí.

Ukážeme, že v některých případech lze prostřednictvím teorie popsat realitu včetně směřování vývoje poměrně přesně. Základem je rozlišení dvou krajních případů:

1. Situaci, kdy je vláda schopna čelit tlaku domácích a zahraničních lobby, kdy je schopna dostat své zodpovědnosti za vývoj dané země, kdy se do její politiky účinným způsobem promítá vliv té podstatné části veřejnosti, na kterou by otevření prostoru pro poziční investování svými negativními důsledky nejvíce dopadlo. V daném případě pak vláda navrhuje takové reformy, které:

- Omezují roli pozičního investování a vytvářejí vyšší míru rovnosti pro nabývání, uchování a využití schopností člověka jako nejvýznamnějšího faktoru určujícího dynamiku i kvalitu ekonomického růstu.
- Zvyšují efektivnost ekonomického systému.

Jedná se o případ skutečných reforem, které posouvají společnost v souladu s přirozenými vývojovými tendencemi.

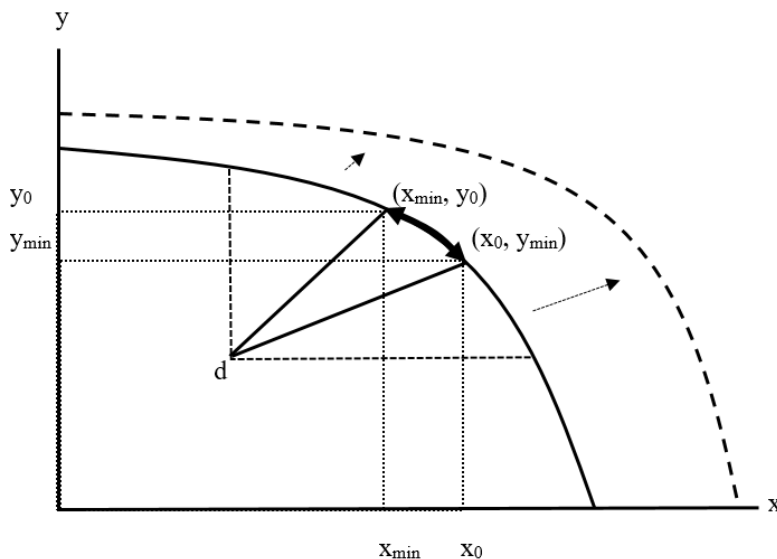
2. Situaci, kdy vláda podle tlaku domácích a zahraničních lobby, rezignovala na svoji zodpovědnosti za vývoj dané země, snaží se eliminovat roli té podstatné části veřejnosti, na kterou by zneužití změn k otevření prostoru pro poziční investování svými negativními důsledky nejvíce dopadlo. V daném případě pak vláda navrhuje antireformy, které:

- Otevírají prostor pro poziční investování, jehož prostředníkem se stává i samotná vláda, potlačuje se tím možnost nabývat, uchovávat a uplatnit schopnosti člověka jako nejvýznamnější faktor určující dynamiku i kvalitu ekonomického růstu.

Jedná se o případ zneužití reforem, které odsuzují společnost k úpadku, strádání a nevyhnutelným vnitřním konfliktům, které mohou znamenat i rozklad ekonomiky dané země.

Ponecháme ještě chvíli otevřenou otázku, **kdo jsou v dané hře hráči**. Není to tak triviální otázka, jak by se mohlo na první pohled zdát. Ještě před tím dáme v návaznosti na výše řešené názorný koncept, který nám umožní realitu lépe číst.

První případ: Skutečné reformy

Pokud uvažujeme body, které splňují podmínku dosažitelnosti, individuální a kolektivní racionality (tj. tučně zvýrazněnou a šipkami ohraničenou oblast hranice dosažitelných výplat), tak:

x_{min} je výplata odpovídající minimální záruce, kterou požaduje hráč X, aby se nestal obětí pozičního investování ze strany hráče Y

y_0 je výplata hráče Y v tomto bodě

y_{min} je výplata odpovídající minimální záruce, kterou požaduje hráč Y, aby se nestal obětí pozičního investování ze strany hráče X

x_0 je výplata hráče X v tomto bodě.

Vzhledem k tomu že $x_{min} < x_0$ a $y_{min} < y_0$ existuje v tomto případě prostor pro dohodu.

K tomu:

1. Hráč X (tj. ti, kterým jsou reformy určeny) v nich vidí perspektivu zvýšení efektivnosti ekonomického systému a následně i možnost zvýšení vlastních výplat.

2. Hráč X má důvěru v to, že hráč Y (vláda) dostatečně hájí zájem dané země jak před vnitřním, tak i v vnějším pozičním investováním.

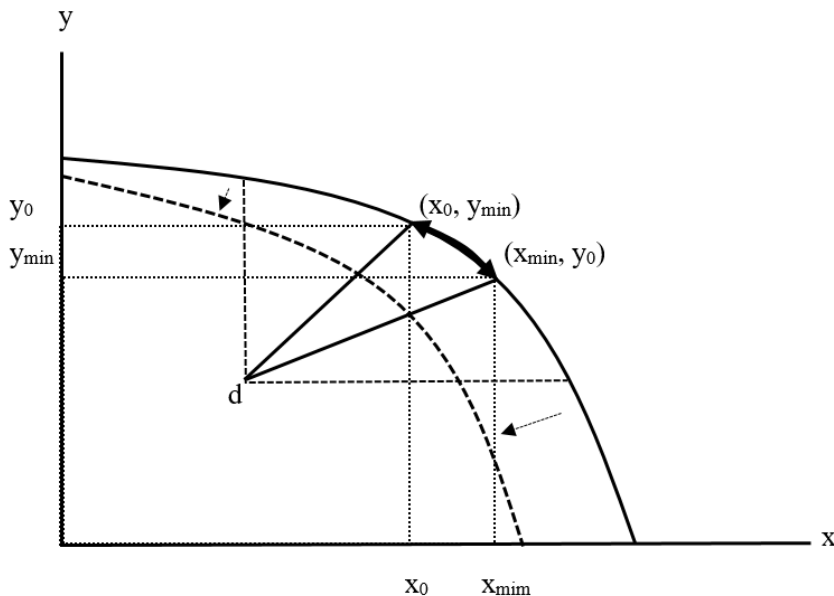
3. V tomto případě, i když jsou reformy spojeny s určitou restrikcí, ale obsahují současně i perspektivu zlepšení, realizaci reforem podporuje.

4. Pokud se očekávání alespoň částečně naplňují, má to dva pozitivní důsledky:

- Roste efektivnost ekonomického systému (případně roste jeho odolnost vůči zátěži, které je vystaven vnějšími podmínkami, což lze vyjádřit posunem hranice dosažitelného rozdělení výplat. To je v obrázku vyjádřeno šipkami a přerušovanou křivkou odlišující novou hranici dosažitelného rozdělení výplat od původní.

- Mění se sklon linií neutrality pozičního investování ve smyslu rozšiřování prostoru pro dohodu. To v obrázku nevyznačujeme, abychom jej dále nekomplikovali. Tento posun je snadné si představit.

Druhý případ: Antireformy

Vzhledem k tomu že $x_{\min} > x_0$ a $y_{\min} > y_0$ **neexistuje** v tomto případě prostor pro dohodu.

K tomu:

Druhý případ lze interpretovat takto:

1. Hráč X (tj. ti, kterým jsou reformy určeny) v nich vidí nebezpečí otevření ještě většího prostoru pro poziční investování.

2. Hráč X nemá důvěru v to, že hráč Y (vláda) dostatečně hájí zájem dané země jak před vnitřním, tak i v vnějším pozičním investováním.

3. V tomto případě realizaci reforem nepodporuje, resp. projevuje odpor vůči nim.

4. Pokud se negativní očekávání naplňují, má to dva negativní důsledky:

- Klesá efektivnost ekonomického systému (případně klesá jeho odolnost vůči zátěži, které je vystaven vnějšími podmínkami, což lze vyjádřit posunem hranice dosažitelného rozdělení výplat. To je v obrázku vyjádřeno šipkami a přerušovanou křivkou odlišující novou hranici dosažitelného rozdělení výplat od původní.

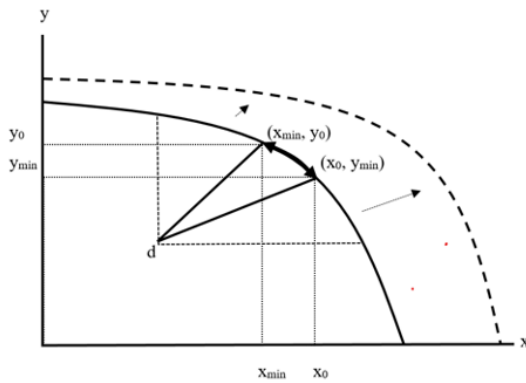
- Mění se sklon linií neutrality pozičního investování ve smyslu vzdalování se od prostoru pro dohodu.

To v obrázku nevyznačujeme, abychom jej dále nekomplikovali. Tento posun je snadné si představit.

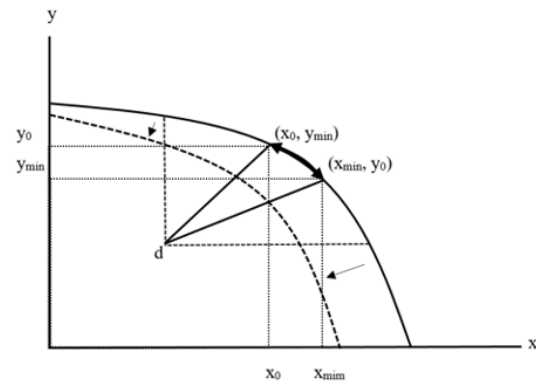
Ke dvojici obrázků se ještě několikrát vrátíme.

Část 6: Dvě učebnicově odlišné alternativy: Skutečná reforma a "lidožroutská antireforma"

Dostáváme se k tomu nejzajímavějšímu. K porovnání abstraktního, "všudypřítomného" konceptu a konkrétní reálné situace. Z metodologického hlediska velmi významné. Pokud dokážeme najít dostatečně obecné vyjádření toho, co se v realitě odehrává, slouží nám toto vyjádření současně jako klíč k "rozklíčování" reality, jako nástroj "dešifrování" reality, jako "čtecí prizma" pochopení toho, co se odehrává. Připomeňme si z předcházejícího dílu následující polaritu skutečných reforem a "lidožroutských" antireforem (v daném případě navrhovaných změn v penzijním systému je slovo "lidožroutské" skutečně na místě):

Případ, kdy vláda **nepodlehla** tlaku domácích či zahraničních lobby, která se snaží využít změny v oblasti vytváření podmínek pro rozvoj, uchování či uplatnění schopností lidí k pozičnímu investování (tj. „dobýt“ tuto oblast). Vládě se **podařilo** vytvořit potřebný konsensus (existuje prostor pro vyjednávání a dohodu, což je vyjádřeno tím, že $x_{\min} < x_0$ a $y_{\min} < y_0$) a prostřednictvím reformem **zvyšuje** efektivnost ekonomického systému (což je vyjádřeno posunem hranice dosažitelných výplat).

Případ, kdy vláda **podlehla** tlaku domácích či zahraničních lobby, která se snaží využít změny v oblasti vytváření podmínek pro rozvoj, uchování či uplatnění schopností lidí k pozičnímu investování (tj. „dobýt“ tuto oblast). Vládě se **nepodařilo** vytvořit potřebný konsensus (neexistuje prostor pro vyjednávání a dohodu, což je vyjádřeno tím, že $x_{\min} > x_0$ a $y_{\min} > y_0$) a prostřednictvím reformem **snižuje** efektivnost ekonomického systému (což je vyjádřeno posunem hranice dosažitelných výplat).

V případě změn v oblasti penzijního systému se jedná o následující, vpravdě učebnicovou polaritu:

- Buď se cesta k dlouhodobé stabilitě průběžného penzijního bude ubírat směrem k dobrovolnému, individuálnímu, motivovanému prodloužení doby výdělečného uplatnění těch, kteří mohou a chtějí se seberealizovat ve své profesi.

- Nebo se vydáme cestou administrativního, demotivujícího, povinného, paušálního (či administrativně modifikovaného paušálního) prodloužení doby odchodu do důchodu.

Jedno, nebo druhé.

Není pravda, že reforma penzijního systému musí bolet! Lze jít cestou, která prodlouží plnohodnotný život člověka a naplní jej smyslem, kdy byt' i postupné rozvolňování profesních aktivit dává člověku pocit uspokojení, vědomí toho, že je prospěšný druhým, umožňuje mu uchovat společenské kontakty.

Obrovské a zbytečně nevyužívané rezervy jsou v oblasti:

- Výchovy od nejranějšího věku k pojetí dráhy profesního uplatnění jako běhu na dlouhou trať.

- Systému vzdělání zaměřeného na rozvíjení a uchování schopnosti neustále si doplňovat kvalifikaci a využívat možnost nezbytného upgrade kvalifikace.

- Zdravotní péče zaměřená na to, aby byl člověk co nejdéle a v co největší míře psychicky a fyzicky fit.- Pěstování firemní kultury tak, aby vytvářela pozice pro uplatnění lidí ve vyšším věku a současně přínosné pro firmu.

- Podpoře opatření, která umožňují člověku ve vyšším věku postupně rozvolňovat jeho profesní aktivity.

- Budování tvůrčích mezigeneračních týmů, v nichž starší lidé mohou nalézt plnohodnotné a efektivní uplatnění.

Využití výše uvedených možností je závislé na vytvoření potřebných motivací zabudovaných do penzijního systému. Výkonnost penzijního systému = jeho motivační účinek pro všechny výše uvedené subjekty. Administrativní, nucené prodloužení doby odchodu do penze vede ke zničení těchto motivací a tím i zničení výkonnosti penzijního systému.

Ve sporu o reformu nejde ani tak o to, zda a jak budou důchodci trpět, ale hlavně a především o to, zda se vydáme cestou k nové kvalitě ekonomického růstu, který může být trvale udržitelný, dynamický a neomezený.

Nová kvalita ekonomického růstu je dána dvojím efektem produktivních služeb, tj. služeb zaměřených na rozvoj, uchování a uplatnění lidských schopností:

- První efekt je dán tím, že spotřeba, v níž hrají produktivní služby dominantní roli, je na rozdíl od okázalé, prestižní, konzumní spotřeby šetrná ze samotné své podstaty k přírodě.

- Druhý efekt je dán tím, že tato spotřeba vede k výraznému posílení inovačního potenciálu společnosti, který je základním a dostatečně vlivným faktorem odlehčení ekonomického růstu od všech aspektů zatěžování životního a zejména přírodního prostředí.

Část 7: Poziční investování versus rovnost příležitostí

V případě změn v oblasti penzijního systému se jedná o následující, vpravdě učebnicovou polaritu:

- Buď se cesta k dlouhodobé stabilitě průběžného penzijního bude ubírat směrem k dobrovolnému, individuálnímu, motivovanému prodloužení doby výdělečného uplatnění těch, kteří mohou a chtějí se seberealizovat ve své profesi.

- Nebo se vydáme cestou administrativního, demotivujícího, povinného, paušálního (či administrativně modifikovaného paušálního) prodloužení doby odchodu do důchodu.

Tato polarita bezprostředně souvisí s následující polaritou:

- **Buď se zvýší výkonnost penzijního systému ve smyslu jeho motivační role k prodloužení doby výdělečného uplatnění, omezí vliv pozičního investování a zvýší míra rovnosti příležitosti pro nabývání, uchování a uplatnění schopností člověka.**

- **Nebo se sníží výkonnost penzijního systému ve smyslu jeho motivační role k prodloužení doby výdělečného uplatnění, zvýší vliv pozičního investování a sníží míra rovnosti příležitosti pro nabývání, uchování a uplatnění schopností člověka.**

Tato souvislosti není na první pohled zřejmá. Objeví se tehdy, když začneme analyzovat možnosti, které se k prodloužení doby produktivního uplatnění nabízejí, konkrétně v podmínkách České republiky:

1. Umožnit, aby osoba, která dosáhla důchodového věku a je v té době výdělečně činná, mohla volit smíšenou alternativu mezi souběžným pobíráním části důchodu a výraznějším zvyšováním výše důchodu. Toto opatření lze realizovat prakticky okamžitě, za plné shody a bez jakýchkoli nákladů. Efekt je založen na tom, že nutnost vybrat jednu z krajních alternativ – buď pobírat souběžně plný důchod, nebo se ho vzdát – je pro osoby uvažující o tom, zda ukončit výdělečnou činnost, demotivující. Smíšená alternativa pro některé z nich může být naopak přitažlivá.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku zvýšil po přepočtu na plné úvazky o 0,5 %.

2. Komplex pracovně právních opatření, která umožní postupné rozvolňování pracovních aktivit. Průzkumem v terénu se zjistilo, že poměrně velká část zaměstnanců by byla ochotna pokračovat v pracovní činnosti, pokud by jim byl zaměstnavatel ochoten snížit úvazek. Zaměstnavatelé mají o osvědčené zaměstnance důchodového věku často zájem, ale možnost jejich udržení formou zkráceného úvazku zatím přehlížejí. Vytváření pracovních příležitostí na snížený úvazek pro osoby ve vyšším věku by se mělo a mohlo stát součástí firemní kultury a společenské odpovědnosti firem.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku mohl zvýšit (po přepočtu na plné úvazky) o cca 2 %, a o dalších cca 5 % v delší perspektivě.

3. Zvýšení motivační síly průběžného penzijního systému k prodloužení doby dobrovolného produktivního uplatnění podle individuálních možností při současném posílení solidarity mezi těmi, kteří chtějí být i ve vyšším věku produktivně činní, a těmi, kteří již být nemohou či nechtějí. To lze zajistit vhodným přechodem ke specifické podobě NDC systému. Dokonce by stačilo vytvořit "postgraduální nadstavbu" průběžného systému, do které by mohly vstupovat osoby, které dosáhly hranice 65 let podle zásady, kolik peněz do systému vloží, tolik v podobě doživotní renty (po odpočtu vhodně nastaveného vnitro generačního solidárního odvodu) dostanu zpět. V principu by bylo možné tuto nadstavbu rozšiřovat směrem k nižším ročníkům a reformovat celý systém. Jedná se o dlouhodobý základ dále uvedených navazujících kroků.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku mohl zvýšit po přepočtu na plné úvazky cca o 3 až 5 %, zejména by se však otevřela cesta k navazujícím zásadním změnám s výrazným efektem.

4. Motivovat zdravotní pojišťovny a prostřednictvím nich poskytovatele zdravotních i lázeňských služeb k prodloužení fyzických i psychických předpokladů uplatnitelnosti člověka na profesních trzích včetně využití lázeňské péče a vhodně volených kulturních programů v rámci ní (přirozeně s přihlédnutím ke specifické zátěži osob v jednotlivých profesích). To lze zajistit tak, že část odvodů z výdělečné činnosti do zdravotního pojištění osob nad 65 let bude zůstatvát příslušné výdělečně činné osobě na účtu, ze kterého bude moci hradit nadstandardní zdravotní péči určenou dané osobě právě k prodloužení doby dobrovolného produktivního uplatnění. Tím bude rovněž každá zdravotní pojišťovna zainteresovaná na poskytování těch služeb, o které jde, včetně prevence, monitoringu zdraví či poskytování lázeňské péče. Tak, aby osob, které se produktivně uplatňují v produktivním věku, bylo v jejím pojišťovacím kmeni co nejvíce.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku zvýšil po přepočtu na plné úvazky o cca 1,5 až 2 %. Postupným zdokonalováním systému podpory produktivního uplatnění v této oblasti, včetně zdokonalení tímto směrem orientovaných lékařských technologií k prodloužení lidského života v přiměřeně dobrém zdravotním stavu v průměru až cca o 10 %.

5. Celoživotní vzdělávání včetně certifikovaných kurzů zaměřených na upgrade schopností (profesních, komunikačních, sebezpečí o zdraví apod.) poskytovaných univerzitami s ohledem na reflexi změn ve společnosti. I tyto vzdělávací služby lze ufinancovat z jejich ekonomických efektů. Postupně se změni celý vzdělávací systém.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku zvýšil po přepočtu na plné úvazky o 0,5 až 1 %. Ve dvacetileté perspektivě až o 5 %.

6. Osvěta směřující k tomu, aby člověk od dětství uvažoval o celé své profesní kariéře, postupně si konkretizoval představu o své seberealizaci. Náklady v tomto směru jsou minimální a lze začít realizovat neodkladně. Pokud se tím postupně ovlivní dominující pohled na svět, povede to ke snížení procenta těch, kteří jsou odkázáni na financování z penzijního systému. Jde o změnu životního stylu směrem k přirozenému životu naplněnému smyslem.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku zvýšil po přepočtu na plné úvazky o až o 5 %.

7. Hlavní a klíčové: Růst role tvůrčích mezigeneračních týmů v ekonomice jako nositelů inovačního potenciálu i jako oblasti ekonomicky velmi efektivního uplatnění osob vyššího věku. To ovšem předpokládá vymanění se ze setrvačného vývoje směřování ke společnosti.

Odhad účinku: Oproti současnému stavu by se počet výdělečně činných osob v důchodovém věku mohl zvýšit (po přepočtu na plné úvazky) v důsledku růstu role tvůrčích mezigeneračních týmů v perspektivě 20 let od zahájení komplexních reforem až o 10 až 15 %, což je víc než dostatečné pro jeho udržitelnost. V delší perspektivě pak ještě o vyšší procento.

Kromě prvního bodu všechny další body:

- Vytvářejí přirozenou obranu proti vlivu pozičního investování.
- Podporují růst role odvětví produktivních služeb, tj. služeb přispívajících k nabývání, uchování a uplatnění lidského kapitálu.
- Tím současně mění charakter ekonomického růstu směrem k dynamickému a přírodní prostředí nezatěžujícím.
- Přispívají k vytváření rovnosti příležitostí pro nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností.

Právě proto, že se jedná o **zásadní polaritu ve smyslu "bud', anebo", o řešení otázky, kterou cestou se příslušná země vydá**, lze očekávat (a v České republice k tomu také došlo), že se **při rozhodování o této alternativě ukáže, či zájmy ten, kdo reformu prosazuje, hájí**. Průzračně přímo učebnicově.

Část 8: Kdo jsou hráči v současné hře?

Obecně platí, že realitu si lze představit jako určitý konglomerát vzájemně propojených her, z nichž si každý člověk uvědomuje pouze část z nich. Často, či spíše většinou, nemá ani tušení, která z her je dominantní, resp. dominantní hru přehlíží.

Pokud chceme analyzovat jakoukoli hru, musíme v prvé řadě splnit následující:

1. Říci, o jakou hru se jedná (tj. zařadit reálné dění do určité oblasti teorie her).
2. Vymezit hráče (tj. definovat a podrobněji popsat, kdo s kým příslušnou hru hraje, jaké jsou preference hráčů).
3. Vymezit strategie, kterými hráči disponují.
4. Popsat důsledky různých kombinací použitých strategií.

Většinou se při přípravě, schvalování a realizaci reforem, které se dotýkají oblasti nabývání, uchování a uplatnění schopností člověka hrají dva vzájemně propojené typy her:

1. Mezi vládou a domácími i zahraničními lobby, která se snaží otevřít prostřednictvím změn cestu ke zvýšení role pozičního investování. V každé konkrétní situaci má každý z těchto hráčů dvě strategie:

- Vláda může buď tlaku ustoupit, nebo mu čelit.
- Lobby mohou tlak na vládu zvyšovat, nebo ustoupit.

2. Mezi vládou a veřejností (zpravidla reprezentovanou opozicí či částí opozice). V každé konkrétní situaci má každý z těchto hráčů dvě strategie:

- Vláda může buď tlaku veřejnosti či opozice ustoupit, nebo mu čelit.
- Veřejnost či opozice mohou tlak na vládu zvyšovat, nebo se situací smířit.

Vláda je tak vystavena dvojímu tlaku a prostřednictvím ní se střetají dvě protichůdné síly. Při každé konkrétní hře závisí na řadě faktorů, které lze identifikovat a jejichž vliv lze přibližně ocenit s využitím základního konceptu a v rámci tohoto konceptu. Na základě toho lze dát predikce dalšího vývoje, vymezit o popsat nejvýznamnější momenty střetů, které přípravu, přijetí a realizaci reforem námi sledovaného typu doprovázejí.

V České republice došlo v současné době k nestandardní a z hlediska teoretické analýzy velmi zajímavé situaci. **Vláda zcela vyprázdnila svoji pozici prostředníka mezi dvěma typy tlaků a stala se pouhým nástrojem v ruce lobby**, přičemž se jedná většinou o lobby zahraniční.

Tím je odstartována hra, kdy na jedné straně stojí zahraniční lobby používající k prosazování své strategie vládu, na druhé straně veřejnost a opozice. Přitom:

- **Zahraniční lobby plně ovládla téměř celý institucionální systém české republiky (včetně zpravodajských služeb, mediálního mainstreamu a soudů), jsou si vědomé své síly a téměř nic neriskují.**

- **Veřejnosti i opozice si zcela nedostatečně uvědomují (v mnoha případech vůbec neuvědomují), o co jde, resp. jaká hra se hraje.** (Ukážu v dalším pokračování.)

Českou republiku tak čeká velmi obtížná zkouška. V tuto chvíli lze jen stěží říci, kam až situace zajde, resp. kam až se tato země propadne.

Otázkou je, jako roli v této situaci může sehrát teorie, která je vybaveny teoretickými nástroji analýzy takovýchto situací. Jakákoli teorie může být z praktického hlediska úspěšná, pokud nachází svého realizátora, ale i naopak, pokud její realizátor najde tuto teorii.

Toto vzájemné propojení nebývá z řady důvodů jednoduché. Protože proti němu mohou působit:

- Administrativní zábrany ze strany té části institucionálního systému, který je pozičním investováním ovládan.

- Ovládnutí komunikačního prostoru subjekty napojenými na poziční investování.

- Dokonce i ovládnutí samotné oblasti vědy (akademické půdy) subjekty napojenými na poziční investování.

- Tendence významné části většinové veřejnosti k upřednostňování jednoduchých cest, což brání realistickému vyhodnocování reálného vývoje, sjednocování těch, kteří jsou největší obětí nepříznivého vývoje, zneužívání excesů k propojení pozičního investování a použití silových nástrojů držby moci.

Hlavním nástrojem teorie je v těchto nepříznivých podmínkách předvídání budoucí vývoje v podobě krátkodobých predikcí, nastínění alternativ a identifikování zlomových situací, v nichž se o tom, která alternativa převáží, rozhoduje.

Přitom je nutné si neustále uvědomovat, že nápravná změna může probíhat jedním ze dvou způsobů:

- Bud' se prosadí reformní síly "shora", tj. z oblasti zneužívající poziční investování, těžících z pozičního investování a sloužících dominantní formě pozičního investování. K tomu ovšem potřebují spojení "zdola", tj. ze strany těch, kteří jsou obětí pozičního investování.

- Nebo se prosadí jako hegemón změn odpor "zdola", k čemuž ovšem potřebuje získat spojení "shora".

Z tohoto hlediska musí být teorie vnitřně konzistentní a současně se obracet k adresátům na obou stranách.

Další významná role teorie spočívá v analýze a kvalifikovaném dokumentování reálného vývoje tak, aby se do podobné situace nedostaly jiné země.

Stručná charakteristika současné situace

V České republice byly vytvořeny velmi příznivé podmínky pro to, aby na snadno předvídatelný vývoj demografické situace reagovala komplexem aktivních opatření vedoucích k vytvoření vhodných podmínek a zvýšením motivací k dobrovolnému individuálnímu prodloužení doby produktivního, tj. výdělečného uplatnění člověka na profesních trzích. To by ekonomiku pozvedlo na vyšší kvalitu ekonomického růstu, umožnilo zvýšit jeho dynamiku i jeho "vstřícnost" jak k reálnému bohatství života člověka, tak i k životnému prostředí.

V téže době ovšem došlo k dosazení vlády (a obsazení institucionálního systému), která plně slouží zahraničnímu lobby. Ta z České republiky učinila prostor ovládaný pozičním investováním.

To, co se nyní odehrává, lze vyjádřit následujícími body:

1. Z demografické projekce víme, že přibližně mezi léty 2030 až 2050 bude průběžný systém vystaven určitému přechodnému tlaku, kdy pro jeho trvalou udržitelnost bude nutné během 20 let dosáhnout zvýšení počtu výdělečně činných osob v důchodovém věku po přepočtu na plné úvazky téměř o 20 % oproti současnému stavu (při současném výrazném zvýšení výdělků). To i s velkou rezervou lze dosáhnout komplexem opatření, která podporují:

- Motivace k dobrovolnému individuální prodloužení doby výdělečného uplatnění při postupném rozvolňování pracovních aktivit v souladu s psychickou a fyzickou kondicí.

- Podpůrnými aktivitami v oblasti firemní kultury, zaměření výchovy, vzdělání, zdravotní péče apod.

2. Využití těchto možno by pro Českou republiku znamenalo:

- Posunutí ekonomiky na vyšší úroveň z hlediska obecného směřování vývoje společnosti k růstu role produktivních služeb, tj. služeb zaměřených na nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností.

- Posílení pozice ve světě a zvýšení nezávislosti na vnějších tlacích.

3. Toto cestu podporoval ještě v dubnu 2022 (tedy před rokem) ministr práce a sociálních věcí M. Jurečka. Zde je jeho tehdejší názor:

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-byznys-rozhovory-do-duchodu-pozdeji-nez-v-65-je-to-nevyhnutelne-rika-ministr-jurecka-216652>

Zde je rozbor jeho obratu, ke kterému došlo na podzim loňského roku:

<https://radimvalencik.pise.cz/10563-jurecka-vymeknul-zradil-vlastni-myslenku.html>

4. Už tehdy, před rokem, jsem v článku, kterým jsem na původní Jurečkovu stanovisko reagoval, napsal: *"Kladu si otázku, zda je Jurečka schopen svoji nosnou vizi pojetí reformy penzijního systému ustát, zda nedostane za to, o co se pokouší, nedostane žlutou či dokonce červenou kartu. Rozhodně bychom mu však v rozumném snažení neměli podrážet nohy."*

Celé viz: <https://radimvalencik.pise.cz/10213-ma-jurecka-sanci-prosadit-svou-penzijni-reformu.html>

Jak se ukázalo (a souvisí to právě s bodem 2), mé obavy byly na místě.

5. Ti, kteří se penzijní problematikou na MPSV zabývají, o přednostech cesty založené na individuálních motivacích k prodloužení doby produktivního uplatnění člověka a její neslučitelnosti s paušálním nuceným prodloužením doby odchodu do důchodu dobře vědí. A vědí, o co jde, mj. i proto, že jsme podrobný rozbor uveřejnili v časopisu *Fórum sociální politiky* vydávaném MPSV (vydávaném právě tímto ministerstvem), viz:

<https://www.rilsa.cz/casopis-fsp/>

Jaroslav Šulc – Radim Valenčík: *Jakou reformu penzí pro ČR a proč?* (2/2020, s. 22-30)

online: <https://www.rilsa.cz/casopis/forum-socialni-politiky-2-2020/>

V širším kontextu:

Radim Valenčík – Pavel Sedláček: *Čtvrtá průmyslová revoluce, nebo změna srovnatelná s průmyslovou revolucí?* (4/2020, s. 22-27)

<https://www.rilsa.cz/casopis/forum-socialni-politiky-4-2020/>

(A nejen zde.)

6. Bezprostředně po zvolení P. Pavla prezidentem, okamžitě, začala být veřejnost masírována tím, že existuje jen jedno řešení – paušální (jen lehce administrativně modifikované) nucené prodloužené doby odchodu do penze, které je naprosto nevhodné. Do mediálního prostoru ovládaného mainstreamem existence druhé možnosti vůbec nepronikla. Takto to začalo a s přímou angažovaností P. Pavla:

<https://radimvalencik.pise.cz/10720-co-nas-ceka-a-nemine.html>

7. Situace v oblasti názorů veřejnosti na **paušální** prodloužení doby odchodu do penze se pro vládu, resp. ty, kteří ji svými pokyny řídí, nevyvíjela příznivě. Zejména v lékařské odborné obci bylo sneseno dost argumentů, které převzal i mediální mainstream. Bylo jen otázkou času, kdy se otevře diskuse i o cestě individuálního, dobrovolného prodloužení doby produktivního uplatnění, a to v přímém kontextu dlouhodobé vývojové perspektivy naší země. A naše země má na to, aby posun do "levelu" vyšší kvality ekonomického růstu postoupila. Přitom jinou než nesmyslnou "greendalovskou" cestou. A tak byl narychlo spuštěn scénář přímé devastace penzijního systému. Manipulátoři předpokládají, že podlomení důvěry v penzijní systém formou "Velké penzijní loupeže" znemožní nejen aktuální, ale i budoucí úvahy o možnosti řešení, které nabízí perspektivu.

8. K tomu dlužno dodat, že vláda byla svou nekompetentností i vnějším působením dotlačena k obrovskému rozpočtovému propadu a současně jí je pod hrozbou defaultu bráněno řešit problematiku likvidity emitováním dluhopisů, a to v přímé návaznosti na předešlé.

Ve hře je tedy velmi mnoho.

Prakticky všechna mainstreamová media spekulují o tom, zda **Petr Pavel do 22. března podepíše či nepodepíše zákona umožňující "Velkou penzijní loupež"**. Zákon totiž stanovuje, že se tak musí stát do 50 dnů od konce měsíce, kdy byly splněny podmínky pro mimořádnou valorizaci, což byl leden. Na Seznamu-Médium dokonce napsali, že Pavel má *"skvělou příležitost ukázat, že bude prezidentem, který se bude rozhodovat na základě odborných informací, a nikoliv na základě emocí či osobních zájmů"* a vypsali k dané otázce anketu. Zde jsou její výsledky:

Podpoří Petr Pavel zákon pro snížení mimořádné valorizace?

Ano, zákon podepíše.

Ano, ale bude si klást podmínky nebo jiné požadavky.

Ne, zákon vetuje.

Celkem hlasovalo 8409 čtenářů.

Viz: https://medium.seznam.cz/clanek/david-budai-prvni-velka-hra-petra-pavla-o-valorizaci-duchodu-rozhodne-jeho-klicova-pravomoc-3794#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=blogy.szhnp.box&dop_vert_ab=&dop_vert_id=&dop_req_id=LQ4W0wfEcSB-202302262213&dop_id=3794&source=hp&seq_no=1

Dobře se na výsledek podívejte: **Dvě třetiny lidí si myslí, že Pavel zákon nepodepíše!**

Mýlí se. **Podepíše.** Lidé si totiž neuvědomují, "která bije", resp. ještě nepochopili podstatu svišské hry, která se s naší zemí hraje,

Dokonce si troufnu tipovat, jakým havlovským způsobem Pavel svou trapnou roli zdůvodní: **"Jako občan jsem proti, ale jako prezident musím jednat v zájmu naší země a vzít na sebe odpovědnost za velmi nepopulární krok."**

Hlavním důvodem "Velké penzijní loupeže" není snaha ušetřit, kde se dá, ani snaha zaplácnout obrovskou rozpočtovou díru, kterou vláda nadělala svou nekompetentností, ale něco úplně jiného. Mnohem závažnějšího. **A hlavní obětí vůbec nejsou důchodci, ale zejména mladí lidé a budoucnost naší země.** Proto ti, kteří nyní ovládají naši zemi, Pavlovi nedovolí to svinstvo, které je mnohem větší, než se většina lidí domnívá, nepodepsat. **Hlavním důvodem je zabránit tomu, aby se naše země vydala cestou k lepší budoucnosti, kterou by bylo možné odstartovat právě komplexně pojatou reformou penzijního systému s využitím opatření podporujících, motivujících a umožňujících prodloužení doby produktivního uplatnění člověka na profesních trzích. Tak se nenecháme otrávit. Vše se stává mnohem čitelnější. Cestu k lepší budoucnosti si můžeme uhájit.**

Proč se vláda pokouší o "Velkou penzijní loupež"?

Radim Valeník

Na rozdíl od většiny těch, kteří odpovídali na otázku položenou v anketě připojené k článku, jsem přesvědčen, že podepíše. Jak jsem uvedl v závěru článku: *"Vím totiž, co je hlavním důvodem "Velké penzijní loupeže". Není to ani snaha ušetřit, kde se dá, ani snaha zaplácnout obrovskou rozpočtovou díru, kterou vláda nadělala svou nekompetentností, ale něco úplně jiného. Mnohem závažnějšího. A hlavní obětí vůbec nejsou důchodci, ale zejména mladí lidé a budoucnost naší země. Proto ti, kteří nyní ovládají naši zemi, Pavlovi nedovolí to svinstvo, které je mnohem větší, než se většina lidí domnívá, nepodepsat."*

Co je tedy tím hlavním důvodem snahy "silou moci", "za každou cenu", prostřednictvím lži a pokroucením práva i parlamentních procedur provést tuto loupež? Hlavním důvodem je **podlomit důvěru v nedotknutelnost průběžného penzijního systému a v průběžný penzijní systém jako takový.** Průběžný systém je totiž mimořádně stabilní i v turbulentních podmínkách. Prostě proto, že je "živen" z peněz, které lidé aktuální vydělávají. Proto přežije jakoukoli inflaci, státní bankrot, měnovou reformu. Jakákoli jiná aktiva mohou padnout. Průběžný penzijní systém bude fungovat, pokud budou lidé žít a pracovat. **Oslabit jej může jen cílené administrativní podryvání důvěry v něj, což se právě děje.**

Návazně ovšem stojí otázka: **Kdo a proč má zájem na podlomení důvěry v průběžný penzijní systém?**

Touto otázkou se dostáváme k tomu, čím to všechno začalo, jak to pokračovalo a kam to došlo. Připomenu v bodech:

1. Z demografické projekce víme, že přibližně mezi léty 2030 až 2050 bude průběžný systém vystaven určitému přechodnému tlaku, kdy pro jeho trvalou udržitelnost bude nutné během 20 let dosáhnout zvýšení počtu výdělečně činných osob v důchodovém věku po přepočtu na plné úvazky téměř o 20 % oproti současnému stavu (při současném výrazném zvýšení výdělků). To i s velkou rezervou lze dosáhnout komplexem opatření, která podporují:

- Motivace k dobrovolnému individuální prodloužení doby výdělečného uplatnění při postupném rozvolňování pracovních aktivit v souladu s psychickou a fyzickou kondicí.

- Podpůrnými aktivitami v oblasti firemní kultury, zaměření výchovy, vzdělání, zdravotní péče apod.

2. Využití těchto možno by pro Českou republiku znamenalo:

- Posunutí ekonomiky na vyšší úroveň z hlediska obecného směřování vývoje společnosti k růstu role produktivních služeb, tj. služeb zaměřených na nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností.

- Posílení pozice ve světě a zvýšení nezávislosti na vnějších tlacích.

3. Toto cestu podporoval ještě v dubnu 2022 (tedy před rokem) ministr práce a sociálních věcí M. Jurečka. Zde je jeho tehdejší názor:

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-byznys-rozhovory-do-uchodu-pozdeji-nez-v-65-je-to-neyhnutelne-rika-ministr-jurecka-216652>

Zde je rozbor jeho obratu, ke kterému došlo na podzim loňského roku:

<https://radimvalencik.pise.cz/10563-jurecka-vymeknul-zradil-vlastni-myslenku.html>

4. Už tehdy, před rokem, jsem v článku, kterým jsem na původní Jurečkovu stanovisko reagoval, napsal: *"Kladu si otázku, zda je Jurečka schopen svoji nosnou vizi pojetí reformy penzijního systému ustát, zda nedostane za to, o co se pokouší, nedostane žlutou či dokonce červenou kartu. Rozhodně bychom mu však v rozumném snažení neměli podrážet nohy."*

Celé viz: <https://radimvalencik.pise.cz/10213-ma-jurecka-sanci-prosadi-svou-penzijni-reformu.html>

Jak se ukázalo (a souvisí to právě s bodem 2), mé obavy byly na místě.

5. Ti, kteří se penzijní problematikou na MPSV zabývají, o přednostech cesty založené na individuálních motivacích k prodloužení doby produktivního uplatnění člověka a její neslučitelnosti s paušálním nuceným

prodloužením doby odchodu do důchodu dobře vědí. A vědí, o co jde, mj. i proto, že jsme podrobný rozbor uveřejnili v časopisu *Fórum sociální politiky* vydávaném MPSV (vydávaném právě tímto ministerstvem), viz:

<https://www.rilsa.cz/casopis-fsp/>

Jaroslav Šulc – Radim Valenčík: *Jakou reformu penzí pro ČR a proč?* (2/2020, s. 22-30)

online: <https://www.rilsa.cz/casopis/forum-socialni-politiky-2-2020/>

V širším kontextu:

Radim Valenčík – Pavel Sedláček: *Čtvrtá průmyslová revoluce, nebo změna srovnatelná s průmyslovou revolucí?* (4/2020, s. 22-27)

<https://www.rilsa.cz/casopis/forum-socialni-politiky-4-2020/>

(A nejen zde.)

6. Bezprostředně po zvolení P. Pavla prezidentem, okamžitě, začala být veřejnost masírována tím, že existuje jen jedno řešení – paušální (jen lehce administrativně modifikované) nucené prodloužené doby odchodu do penze, které je naprosto nevhodné. Do mediálního prostoru ovládaného mainstreamem existence druhé možnosti vůbec nepronikla. Takto to začalo a s přímou angažovaností P. Pavla:

<https://radimvalencik.pise.cz/10720-co-nas-ceka-a-nemine.html>

7. Situace v oblasti názorů veřejnosti na **paušální** prodloužení doby odchodu do penze se pro vládu, resp. ty, kteří ji svými pokyny řídí, nevyvíjela příznivě. Zejména v lékařské odborné obci bylo sneseno dost argumentů, které převzal i mediální mainstream. Bylo jen otázkou času, kdy se otevře diskuse i o cestě individuálního, dobrovolného prodloužení doby produktivního uplatnění, a to v přímém kontextu dlouhodobé vývojové perspektivy naší země. A naše země má na to, aby posun do "levelu" vyšší kvality ekonomického růstu postoupila. Přitom jinou než nesmyslnou "greendealovskou" cestou. A tak byl narychlo spuštěn scénář přímé devastace penzijního systému. Manipulátoři předpokládají, že podlomení důvěry v penzijní systém formou "Velké penzijní loupeže" znemožní nejen aktuální, ale i budoucí úvahy o možnosti řešení, které nabízí perspektivu.

8. K tomu dlužno dodat, že vláda byla svou nekompetentností i vnějším působením dotlačena k obrovskému rozpočtovému propadu a současně jí je pod hrozbou defaultu bráněno řešit problematiku likvidity emitováním dluhopisů, a to v přímé návaznosti na předešlé.

Už chápete, o co jde a co je ve hře?! Proto si nejen myslím, ale jsem přesvědčen, že to současná politická a administrativní reprezentace požene do krajnosti. Ale tím se současně provalí, o co jde. Je potom na všech normálních lidech, aby se tímto podrazem nenechali znechutit, nabrali sílu a otevřeli si cestu k lepší budoucnosti.